

213

సమాచార

తెలుగు వ్యవస్థాపక కమిటీ
 భూమి సామర్థ్య పరీక్ష

చంద్రాపాద సంపాదకులు : విద్యాన్ బులుసు సతారామశాస్త్రి.

సంపుట 14

(3 1991, 14 1991

సంపుట 6, 7

ఈ పత్రికలో రచనలు.

1. శ్రీ శేషచంద్రామూర్తి, 'భూమి సామర్థ్య పరీక్ష' గా రావు
2. శ్రీ మనోజ్ కుమార్, 'శ్రీ డి. శ్రీవ. గిరి' డా. శాంతిమూర్తి గారి వ్యవస్థాపక కమిటీ (వినియోగ)
3. శ్రీ క్రొడగి రామ, 'భూమి సామర్థ్య పరీక్ష' గా రావు
4. 'భూమి సామర్థ్య పరీక్ష' గా రావు
5. 'భూమి సామర్థ్య పరీక్ష' గా రావు
6. శ్రీ శాంతిభాగవతి, 'భూమి సామర్థ్య పరీక్ష' గా రావు
7. శ్రీ శాంతిభాగవతి, 'భూమి సామర్థ్య పరీక్ష' గా రావు

ఈ పత్రికలో రచనలు.

1. డా. విమలరాజ్ కృష్ణారావు, 'భూమి సామర్థ్య పరీక్ష' గా రావు
2. డా. విమలరాజ్ కృష్ణారావు, 'భూమి సామర్థ్య పరీక్ష' గా రావు
3. డా. విమలరాజ్ కృష్ణారావు, 'భూమి సామర్థ్య పరీక్ష' గా రావు
4. డా. విమలరాజ్ కృష్ణారావు, 'భూమి సామర్థ్య పరీక్ష' గా రావు
5. డా. విమలరాజ్ కృష్ణారావు, 'భూమి సామర్థ్య పరీక్ష' గా రావు
6. డా. విమలరాజ్ కృష్ణారావు, 'భూమి సామర్థ్య పరీక్ష' గా రావు
7. డా. విమలరాజ్ కృష్ణారావు, 'భూమి సామర్థ్య పరీక్ష' గా రావు
8. డా. విమలరాజ్ కృష్ణారావు, 'భూమి సామర్థ్య పరీక్ష' గా రావు
9. డా. విమలరాజ్ కృష్ణారావు, 'భూమి సామర్థ్య పరీక్ష' గా రావు
10. డా. విమలరాజ్ కృష్ణారావు, 'భూమి సామర్థ్య పరీక్ష' గా రావు
11. డా. విమలరాజ్ కృష్ణారావు, 'భూమి సామర్థ్య పరీక్ష' గా రావు

1, 10 శ్రీశ్రీలగో ప మరంబును

సంవత్సర పత్రం గు 11 11

6 మాసములు గు 12 11

విడి ప్రతి 2-00 పై.

సకాలంలో చందా పంపి సహకరించండి

— సంపాదకుని మాట —

ఎందరో త్యాగమూర్తుల రక్తార్పణంతో జాతి సాధించుకున్న స్వేచ్ఛాస్వతంత్రతలు నేడు భయంకరమైన సంక్షోభంలో పడినవి. ప్రజల కొక రకం స్వార్థం, నాయకుల కొక రకం స్వార్థం. ఇది అందరికీ తెలుసు - ఎవరిని ఎవరు మోసం చేస్తున్నారు? నాయకులకు కావలసిన దేమిటో ప్రజలకు తెలుసు. అది ఇవ్వడానికి తాము ఏం కోరుకోవచ్చో కూడా ప్రజలకు తెలుసు. ఎవరికి వారు తెరచాటున దోబూచులాడుతున్నారు. ఇది తాత్కాలిక ప్రయోజనాల ఇరుపక్షాలకు కలిగిస్తుండే తప్ప చివరికి జాతినాశనానికి దారితీస్తుంది. లోటుబడ్డెట్ అనే మాటకు అర్థంలేదు. లోటు ఉండే బడ్జెట్ ఎందుకు వేసుకోవాలి. వనరులనుబట్టి బడ్జెట్ ను సరిపెట్టుకుంటేనే ఏ సంసారమైనా, ఏ దేశమైనా మనగలుగుతుంది. ఎవరికి కోపం వచ్చినా ఒక ప్రశ్న - “ఋణాల మాఫీ”? ఇదొక కొత్త ప్రచారం. దేశం ఋణంచేసి కొంతమందికి ఋణాలిచ్చి ఆ ఋణాలను మాఫీ చెయ్యడానికి మళ్ళీ ఋణాలపాలవుతుంది - ఇది ఎంతివరకు ఆరోగ్యకరం? ప్రజలుకూడా ఇది గుర్తించాలి. మన ఖర్చుల్ని అదుపులో ఉంచుకోవాలి. నాగరికత పేరుతో పెత్తనాలు వేసే డాబుల జోలికి పోకూడదు. కరువుకాటకాలు వచ్చి నప్పుడు ప్రజలను ఆదుకోవలసిన బాధ్యత ప్రభువులది. ఐతే ప్రతి చిన్నదానికి ఏవో నాకులు చెప్పి ప్రభువును వీడించడమే ప్రజల ధ్యేయం కాకూడదు.

రాజకీయం అనే మాటకు ఈనాటి కాలమాన పరిస్థితులలో సరియైన నిర్వచనం చెప్పగలవారెవరు?

కొంతమందికి అధికారాన్ని, కొంతమందికి భ్రష్టత్వాన్ని ప్రసాదించే అమాభ్యుత్తయ నీచమంత్రం అనుకోవచ్చా? ఐదు సంవత్సరాల కొకసారి జరగవలసిన ఎలక్షన్లు గడువు కాకుండానే ప్రభుత్వాలు పడిపోయి మితిమీరిన ఖర్చుకు కారణం అవుతున్నవంటే కారణం ఎవరు? మనం ఎన్నుకున్న నాయకులదా? వారిని ఎన్నుకోవడానికి మనం తీసుకున్న నిర్ణయాలదా?

ప్రతివారు ఒకే ఒక్క నిమిషం ఈ ప్రశ్న వేసుకుంటే - ?

— సంపాదకుడు

ఉ గా ది శు భా కా లక్ష లు

చిత్తము శాంతియుక్తమయి, శ్రీలకు నాకరిమై గృహమ్ము, న త్యుత్తమమై యనామయత నొప్పిసలారఁగ దేహమున్, మహా దాత్తిముదాస్పదం బగుచుఁ దన్పునొసంగఁ గుటుంబమున్ బ్రజో త్పత్తి శరత్తు సర్వశుభదమ్మయి మీకుఁ దనర్చుఁగావుతన్.

★ స మా లో చ న ★

* జాతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక *

వ్యవస్థాపక సంపాదకులు : విద్వాన్ బులుసు సీతారామశాస్త్రి

Retired Telugu Lecturer, V. T. J. College, Rajahmundry.

1. కొల్లూరి కవితాసౌరభం

—శ్రీ పేరిచర్ల రామకృష్ణ

కొనసీమ కేంద్రం అమలాపురం పేరు చెప్పగానే ప్రతి సాహితీపరునికి ముందుగా గుర్తు వచ్చేది అరుణోదయంలా వెలుగొండే స. ర. సం (సమితి రచయితల సంఘం) గుర్తొచ్చి వచ్చితిరుతుంది. కొల్లూరి. ఆనురాజేంద్ర... పెమ్మరాజు గోపాలకృష్ణలాంటి ఎందరో స. ర. సం. సాహితీ క్షేత్రంలో నిరంతరం వచన కవితావసుమాల్ని విరిబూయించేవారు. వీరందరిలోకీ కొల్లూరికి ప్రత్యేకస్థానం ఉండేది. స. ర. సం. కొనసం...కొల్లూరి, కొల్లూరికొనసం స. ర. సం. ఇదంతా ఒక దశాబ్దం క్రిందటిమాట.

ఇప్పుడు అమలాపురం పేరుచెబితే కొల్లూరి గుర్తు వస్తాను. ఆయన సంపాదకత్వంలో వెలువడే 'ఎక్స్‌రే' సాహిత్య పత్రిక గుర్తు వస్తుంది. అమలాపురంలో ఇప్పుడు స. ర. సం తోపాటు అనేక సాహితీ సంస్థలు పుట్టుకున్నాయి. ఇంచుమించు ఆ సంస్థల ప్రాచీనాంధ్ర సాహిత్యంతోబాటు, ఇప్పటి వచనకవిత్వందాకా పెద్దపీటవేస్తూ ఉంటాయి. విశేషం ఏమిటంటే, ఏ సాహితీసంస్థలో

నైనా కొల్లూరి దర్శనమిస్తారు సాహిత్యం ఎక్కడ ఉంటే అక్కడకొల్లూరి దర్శనమిస్తాను ఫలానాసాహితీ సంస్థలోనే ఉండాలనే 'మడి' పొంపదాయం ఆయనకులేదు. సాహితీపరులకు సాహితీ సంస్థలకు తనవూర్తిసహజ, సహకారాల్ని ఎప్పుడూ అందిస్తూనే ఉంటారు.

శ్రీశ్రీ ఉద్రేకం, తిలక్ భావచైతన్యం, కుండుర్తివచనం, ఇవన్నీ కొల్లూరిలో దర్శనమిస్తాయి. అలాగని వేరెవరినీ ఆయన అనుసరించరు. తన స్వంతగొంతుకతో ఒరవడిని సృష్టించుకున్నారు. సామాజిక సిద్ధాంతం, కవితాస్పృహ, శిల్పనైపుణ్యం ఆయన కవిత్వంలో కొల్లూరిచ్చినట్లు కనిపిస్తాయి. కవితావస్తువును గుండె వాల్చుకునేలా చెప్పటం కొల్లూరి ప్రత్యేకత.

సామాజిక సమస్యల్ని చాలా బలంగా, ఉద్రేకంగా, స్పందించేటట్లు రాసే వారిలో కొల్లూరిని కూడా చెప్పవలసిరావాలి. కవితాశిల్ప నైపుణ్యంతోబాటు చెప్పదలచిన భావానికి కవితాస్పృహను

స్థిరంపజేస్తారు. అందుకే, కొల్లూరికి ఆయన కవిత్వానికి ప్రత్యేకతఉంది.

సాహిత్యాభిలాష ఉన్న ఎలాంటి వ్యక్తినైనా ఆయన సాదరంగా ఆహ్వానిస్తారు. ఎలాంటి వారితోనైనా చిరునవ్వుల్ని చింగున్నూ కలిపిపోతారు. నిజం చెప్పాలంటే ఆయనో సాహితీ కర్మగారం. తెలుగుప్రజలందరికీ కవిత్వం ద్వారా, సమాజవగ్నచిత్రాన్ని చూపాల్సిన తపన. అందుకే 'ఎక్స్‌రే' అటెంటివ్ డీక్షతో నడుపుతున్నారు ఎందరో కవులకు, వర్తమానులకు కొత్తకలాలకు, 'ఎక్స్‌రే'లో చోటు కల్పిస్తున్నారు. అలాగని ఆయన నమ్మకన్న సిద్ధాంతాలక విరుద్ధంగా 'ఎక్స్‌రే'ను ఎప్పుడూ వెలువరించటం జరగలేదు. అందుకే సాహిత్యపత్రికలలో 'ఎక్స్‌రే'కి ప్రత్యేకస్థానం ఉంది. కొన్నాళ్ళక్రితం 'భారతి'లో కవిత్వంకన్నే అతను కవి అయిపోయినట్లే. ఇప్పుడు 'ఎక్స్‌రే'లో కవిత్వం వెలువడితే అతను కవిగా మారినట్లే. 'ఎక్స్‌రే' చిన్న పత్రికే అయినా, పెద్దకవుల్ని తయారుచేస్తుంది అయితే, వాళ్ళ రధి, సి. నా. రె. ఇలాంటివారంతా... అప్పుడప్పుడు 'ఎక్స్‌రే'లో దర్శనమిస్తారు.

కొల్లూరి వెలువరించిన గంకలనాలు మూడుమాత్రమే! ఒకదశాబ్దం క్రితం

కొల్లూరి, అనురాజేంద్ర, ఎ. గోపాల
కృష్ణ, పెమ్మరాజు గోపాలకృష్ణ వీళ్ళ
నలుగురూ 'నాలుగు దిక్కులు' కవిత
సంకలనం వెలువరించారు. ఆ నాలుగు
దిక్కులలో కొల్లూరి ఒక దిక్కు
ప్రకాశిస్తారు.

ప్రతినిత్యం సమాజంలో జరిగే చీకటి
బ్రతుకులగురించి, చీకటి అక్రమాల
గురించి వ్యధతో ఒక ఆకావాదిగా, ఒక
చైతన్యకూర్తిగా, చెప్పడంబుకున్నది
నిర్మోహమౌటంగా తన అభిప్రాయాల్ని
ఇలా తెలియజేస్తారు.

'చీకటి వర్ధిల్లవమ్మో
అని జిక్కిరించే
విశ్వరూపం
చీకటి చూసితిపోయింది!
ఇక ప్రమిదల్లో వెలుగు చెట్లు

మొలుస్తాయి

కాదునుబ్బులు కన్నీళ్ళుకారుస్తాయి
భయం చీకటిలో సులువ్కుంటుంది
స్వార్థం మరగలు కక్కి చస్తుంది'
అంటూనే

'కవిత్వం రాల్చిన ఆకల అటల్ని గుర్తు
తెచ్చుకుంటూ

జీతన మెండులు చిగిరిస్తాయి
వసంతం మళ్ళీ కెండా ఎగరేస్తుంది'-
అంటారు.

అడవిల్లలు అనే కవితాశీర్షికలో నిన్న,
నేడు పూడ అశను వదులుకుని 'రేపు'
పూడ అశ పెంచుకుంటారు.

'నావ్ ఇద్దరు అడవిల్లలు
మొదటి దానిపేరు 'నిన్న'
రెండవది 'ఈశ్వర'

'నిన్న'కు వధును విడిచిపోయింది
పెళ్ళికాక ముందే,

'ఈశ్వర' వయసులో ఉంది
అది కాలంతో బేదిపోయింది

మరో పిల్ల పుడితే
దానికి 'రేపు' పేరడతా
వయసు మారిపోకుండా
దానినైనా ఓ ఇంటిదాన్ని చేస్తా!' -

ఈ సమాజంలో ఎంతో స్త్రీలు.
తరతరాలుగా మగవాడి స్వార్థానికి
బలవుతూనే ఉన్నారు. ముఖ్యంగా
వేళ్ళలు - 'అంగడిబొమ్మలు' కవితా
శీర్షికలో వేళ్ళునిజజీవితాన్ని, జరుగు
తున్న సగ్గులత్యాన్ని "వెన్నెరొక్కళ్ళతో"
ఆవిష్కరించారు.

'అందాన్ని అమ్మకుంటున్న
పూవులై కూతురు
అమ్మ అందాన్ని ఎందుకు అమ్మ
కుంటుంది?...
నాన్న నడిగి తెలుసు కుందామనుకుంది.'

అశుభోభుజు కాదు తండ్రిని జడిగి
తీరుకుంది దానికి తల్లిడి జవాబు
'ఒకప్పుడు మీఅమ్మదగ్గర యవ్వనాన్ని
మీమా కొనుక్కోపోతే
ఈప్రక్క అడగటానికి
నీవు దే దానివి కాదు'
అన్నారు ముక్తకంఠంతో
కోణ వచ్చేపోయే
నాన్నలందరూ'!

ఇంతకంటే ఒక కవికి సామాజిక
గృహ ఏకాకాంతి.

కొల్లూరి పదాదంబరానికి పోరు...
పదాల్ని మక్కలుగా చేసి చిత్రహిం
సలు పెట్టరు పరభాషాపదాల్ని అద్దెప
తెచ్చుకోరు. అస్పష్టతకు దూరంగా
ఉంటారు. ఆయన కవితల్లో ఎక్కడా
సంక్లిష్టత ప్రశంసాతాండవం చేయదు.
కాస్త కూడా కవిత్వ పరిచయం లేక
పోయినా, ఆయన కవితల్ని విడిచి
వృథాగా తండ్రివుట్లోకి తొంగి
చూస్తారు.

మనం కళ్ళతో చూసే, ఈ అంద
మైన సమాజం నిజంకాదంటూ, మెరిసే
మేడితెలుస్తారు.

'ఈ వెన్నెల తెల్లగా ఉండదు
ఇది అమృతం మరిసే రాత్రి కాదు
విషం మరిసే రాత్రి!' అంటూనే
'పిలుచుకొనినా విడుదలాయితే
ఎటుచూసినా కారుచీకటే
లోకం కళ్ళనిండా నిర్వేదపు కన్నీళ్ళే'
అని అంటూ సమాజం అసలు నిమోనన్న
తల్ని మన ముఖం సాక్షాత్కరింప
జేస్తారు.

'కవి' అనే పదానికి ఎవరితో-దిన
నిర్వచనాన్ని వారు చెప్పారు, ఇంచు
మించు ప్రతీకపే ఈ 'కవికి నిర్వచనం
చెప్పాలనే ప్రయత్నిస్తారు. ఆ ప్రయ
త్నంలోనే తన సిద్ధాంతాన్ని ప్రకటి
స్తారు. ఆశల్ని ఆశయాల్ని వెల్లడిచేస్తారు.
కొల్లూరి కూడా 'ఎక్స్‌రే' కవితాశీర్షికలో
అసలు 'కవి' అంటే ఎవరో ఇలా తెలియ
జేస్తాడు.

'అక్షయ గుండెల్లో
రగిలే నుంటల్ని
ఎక్స్‌రే తీసి
తన హృదయం చార్క్‌యూమ్‌లో
డవలవ్ చేసి
సమాజం ఆల్‌బమ్‌లో
అంటించే వాడు 'కవి'!

ఆ ముస్కరితోనే 'ఎక్స్‌రే' పత్రికను
వెలువరించి ఎందరో యువకవుల్ని సమా
జానికి పరిచయం చేసారు. తన కవితా
సంకలనానికి కూడా 'ఎక్స్‌రే' అనిపేరు
పెట్టారు

ఈ సమాజంలో నిజంకంటే అబద్ధాలనే
విలువలవే సగ్గులత్యాన్ని నిర్మోహ
మౌటంగా ఇలా తెలియజేస్తారు.

‘నిజాల్లాంటి గుండెకాళ్ళు
సమాజం సమాజంలోనున్నా
పాతుకు చాచా
అబద్ధం అలలు మోత్రం
అనిశ్చయ మనసుతో సమాద్రం
అంచులమీద
‘రేయియాదుకున్నా’ అంటారు,

కొల్లారి కవిత్వానికంటే అతను కవిత్వా
కిన్నీ నువ్వు కూడా ప్రత్యేకత ఉంటుంది.
సాధారణంగా రెండు కూడు పదాల
కిన్నీ కలు ఉంటాయి. ఈయన కిన్నీ
తెప్పడు కూడు, అంతకు మించిన
పదాలతో ఉంటాయి. ఉదా!! ‘నాదేశం
అయ్యమీద వర్షిస్తున్న ప్రజాస్వామ్యపు
వేదం’ ‘ఈదేశపు వ్యవస్థ మూర్ఖుణ్ణి
కూర్చున ఉదయింపజేయ!’ ‘నాదేశంలో
నిరీక్షమై బ్రతుకుతున్న వసంతం’ ‘నీవు
అనంతాన్ని అర్థంచేసుకుని చావు’
‘కొత్తదృశ్యాల్లో ప్రత్యక్షమవుతున్న
మానవుడు’- ‘నదుల్ని సమాద్రంలో
కలుపుకుంటున్న మనిషి’...ఇలా...ఇంత
దీర్ఘంగా ఉంటాయి. బహుశా ఏకవీ
కిన్నీ కలకు ఇంత దీర్ఘంగా పేరుపెట్టటం
జరగదు. అతను కవిత్వాభావమంతా...
ఈకిన్నీ కలలో లేటెల్లమవుతూనే వుం
టుంది. ఈయన ఒక తెలుగుకవిగా లేటె
తెనుగును ఎప్పుడూ విస్మరించటం జరగ
లేదు. అందుకే ఈయన కిన్నీ కల్లో ఆంగ్ల
భాషాపదాలు కనిపించవు.

ఇప్పుడున్న అక్షరస్థ సమాజం వూర్తిగా
మారి కొత్తసమాజం మారాలని అతను
అశయం, ఆకాంక్ష. వసంతం వచ్చినంత
మాత్రాన వందగైపాదు అంటూనే
సమాజసత్వాన్ని బహిర్గతం చేస్తారు,
మనల్ని చైతన్య మవ్వాలని ప్రభోది
స్తారు.

‘ఇక్కడ కావలసింది
వసంతంకాదు మిత్రమా!

అసాంతం తృప్తి మాత్రం సిద్ధాంతం
ఇక్కడ కోరిక వచ్చి తానెది
ఏదాదికోమాటు
ఈదేశంలో జనం ఏదాది పొడుగునా
ఏడుస్తూ ఉంటారు
వ్యవస్థమారాలని, మారితీరాలని!
అంటూనే అశల్లి తెంచుతారు.

‘ఈనాల్లో కలలు వుంటింను వంటున్నా
కళ్ళలోనున్నా ‘అకలు’ పుష్పిస్తాయి’
వివిధరకాల తృప్తి ఉచితాలని గూర్చి
పూర్తి అవగాహనతో... చాలా కవితలు
వ్రాసాడు. అట్టడుగు వారి ఉచితాల్ని
గురించి రెండే రెండు వాక్యాల్లో ఇలా
చెబుతారు.

‘అట్టడుగువారి ఉచితాలు
డప్పుడిక్ లో కాగితాలు’
మళ్ళీ వాళ్ళ అకలుగురించి చెబుతూ
‘ఆ కాగితాలమీద రాతలు’

వాళ్ళ అకలుగా చెబుతారు. ఇక
కొల్లారి వెలువరించిన వాటిలో “స్త్రీ”
మహోన్నతమైనది. స్త్రీ ఒక వచన
కావ్యం. ఒక ముద్ర కవిత్వాంధిక. అయితే
వందే ‘స్త్రీ’ గంధాన్ని స్త్రీమూర్తి,
నోబెల్ బహుమతి గ్రహీత మదర్ థెరి
సాకు అంతరిమిచ్చారు, అన్ని శోణాం
నుంచి స్త్రీని అర్థంచేసుకుని ఈ ‘స్త్రీ’
కావ్యాన్ని వ్యధభరితంగా అవిష్కరిం
చారు. “స్త్రీ” గురించి అతను వ్యక్తి
కరించే కొన్ని అభిప్రాయాలు.

‘ఈ ఇంకా పాదాల కర్కశ వ్యవస్థలో
ఉచితాంతం

స్త్రీ అనుభవిస్తున్న వేదన ఈ కావ్యం!
సంఘం ఇతరుల మేడల వెనుక

ఆమె నిరసరాల్లో పెల్లుబిగి ఆవేదన
ఈ అక్షరాలు

పురుషప్రపంచ కంటి రెటికాలో
అమలి అభిరుచు
ఆమె ఆత్మహూష ఈభాష.’

ఉపోహారంగా చెబుతారు కొల్లారి.
తల్లిగర్భంలో నుండి, వృద్ధాప్యంలో మర
ణించే వరకూ ఈ సమాజంలో ...
పురుష ప్రపంచంలో, ఆమెపడే వేదన,
అంతర్మథనం. ఆమె ఆలోచనా సరళి
కొల్లారి ‘స్త్రీ’లో దర్శింపజేసి కంటకడి
పెట్టిస్తారు. చలం స్త్రీ గురించి చెప్పి
నట్లుగానే కొల్లారి ఈ ‘స్త్రీ’ని మన
ముందుంచుతారు.

‘అక్షరాభ్యాసం కాకానే
అస్తవ్యస్త నిరుద్యోగ విద్యార్థులవర్గం
యల్లాగా జీర్ణించుకొన్నట్లు
భయం భయంగా అమ్మ కాన్నల ఓడిలో
ఓనమాం అనకాకృష్టాదుగా
జీవిత నాకను చదువు తెరచావ ఎగర

వేకుండి
మాత్మయవ్వనంలో స్త్రీను అభివృద్ధి
‘తనకు తెలియని సృష్టికావ్యాలు
చదవజోతున్నట్లు
విశ్వజిన రహస్య మేదో తనకీ
తెలిసినట్లు

ఈ వికాశప్రపంచాన్ని, సృష్టిని
గుండెలపై మోస్తున్నట్లు
తనకు తాను ఒక్కసారిగా
యవ్వన మూర్తిగా రూపుచాలుస్తుంది,
ఇలా చెబుతారు.

నిరాశ...నిస్పృహతో వేడినిట్టూ
ర్పుల చీకటిలోయల్లో మోడువారిన
శిశుగీతంలా ఆమెకు తెలిసే నగ్న
సత్యాన్ని ఎప్పుడూ మనసుల్లోనే చాచు
కుంటుంది. అదేమిటో కొల్లారి మనకు
ఆమె అంతర్మథన రూపంలో వినిపి
స్తారు.

‘ఈదేశం పుట్టినప్పటి నుండి
చావుకి వారణంచే డప్పు-పెళ్ళికి
పెళ్ళికి వాయిించే డప్పు-చావుకి
వాయిస్తున్నా రని ఆమె ఒక్కతైకే
తెలుసు!.

అతఁడే వారింట అనుగుణింపబడిన స్త్రీ....
అక్కడ ఆమె అనుభవిస్తున్న చిత్ర
హింసలు, అసమానాన్ని కోరికదేవతలా
నిండుగోదావరిలా తనలోనే దాచుకొ
ంటుంది. ఆవేదనను గుండెను స్రవించలేనే
ఉట్టుగా కొల్లారి ఇలా చెబుతారు.

“తను ఎంత బాధను అనుభవిస్తున్నా”
ఎన్ని సమస్యలు తలపై వాడుకున్నా
ఎన్ని నిందలు ఆమెపై మోపబడుతున్నా
కన్నీళ్ళే నదులై ప్రవహిస్తున్నా జీవితం
బాధైతే, బ్రతుకు బరువైతే నీటి నన్ని
టిని గుండెలో దాచుకుని తన పుట్టింటి
వాళ్ళచుట్టూ బంధుకోటి ముఖాలమీద,
నమాజంగుండెల మీద, నుఖాన్నే భోం
చేస్తున్నట్లు, సంతోషాన్ని లేచుకూ
ప్రేమనే పంచుకుంటున్నట్లు ఆనందపు
తాంబూలం పులుసుకొని నటిస్తుంది!
నటిస్తూ జీవిస్తుంది.”

ఈజేషంలో ప్రీ మగవారి పాదాల
చెంత నశించిపోకుండా ఆర్థిక స్వాతంత్ర్య
త్యాన్ని కోరుకోవాలంటాడు. ఒక స్త్రీ
వేళ్ళగా మారటానికి చూర్తిగా పురుషుడి
స్వార్థమంటారు.

‘స్త్రీని
పౌరాణిక యుగంనుండి
నేటి సాహిత్యం, నీటిప్రపంచంవరకు
ఆదిక క్తి, పరాశ క్తి, పవిత్రమూర్తి
పతివ్రత, జగన్మాత, అగ్ని పునీతి
అంటూనే
పురుష ప్రపంచపు కంటిగెటిసాకు
భోగ వస్తువుగా, విలాసవస్తువుగా
అంగంగం చూపించే
జీబరాడాన్నర్గా-
వికస్రనుచేసి చిత్రిస్తూ
మత్తెక్కిన కళ్ళనిమిలో
నంజాకుంటూనే ఉన్నారంటూ....’

తన ఆవేదనను గాఢకంగా చెబుతారు
కొల్లారి - అదే ఆవేదనతో మరోచోట
ఇలా అంటారు.

2. ఆచార్య నాయని కృష్ణకుమారిగారి జీవిత చరిత్ర - రచనలు

—శ్రీ పి. మునుస్వామి, ఎం. ఏ.

కవిత్వం, పాండిత్యం, వాగ్మత్వం, వక్త
త్వం మున్నగు గుణవిశేషములన్నీ మూర్తిభ
వించిన నమాజ ప్రతిభామూర్తి సరస్వతి
పుత్రిక ఆచార్య నాయని కృష్ణకుమారి.

కవియొక్క లేదా కవయిత్రియొక్క
జీవిత విశేషాలు తెలుసుకోకుండా వారియొక్క
రచనలు చదివడం లేదా తెలుసుకోవడము
మాత్రమే అసంపూర్తిగా ఉంటుంది.

ఆంధ్రదేశంలో రసవంతమైన వద్యము
లను ఎంపింపించి వ్రాయగలరు. అందులో

క క్తిమంతము, హృదయము అయిన రచనలు
కొంతమంది మాత్రమే చేస్తారు. అలాంటి
వారిలో కృష్ణకుమారి ఒకరు. వదనకవిత్వం
లాగే చక్కని వద్యము వ్రాయుట ఎంత
కష్టమో, చక్కని గద్యము వ్రాయుట మరి
కష్టము.

“వద్యము ఊహాప్రవాసం. వదనం వాస్తవ
వికతను సన్నిహితం. వద్యము హృదయ
జన్యం. వదనం ప్రధానంగా బుద్ధిజన్యం.
వద్య రచయిత ప్రధానంగా భావికుడైతే, గద్య

‘ఆమె-

అందాలన్ని ఉండాలి, హక్కులుకప్పు
సాగసులన్ని ఉండాలి, స్వేచ్ఛకప్పు
తిట్టివా, కొట్టివా, దుమ్మెత్తిపోసినా
నొరెత్తి మాట్లాడ కూడదు-

బానిసత్వం-నీరసత్వం-

ఆమె వారసత్వంగా అమభవించాలి’

కొల్లారి తన కవిత్వంలో కొత్తప్రయో
గాల్ని చేయాలని ఎప్పడూ ప్రయత్నించ
లేదు. ఎవరికోసం వ్రాస్తున్నమా. అది
వారికి చెందాలనే తపన. ఆళ! అందుకే
ఆయన కవిత్వ సరిళ మైన పదజాలంతో...
రాసారు. రాస్తున్నారు. స్త్రీ జన్మించి
నప్పటినుంచి తనువు చాలించేవరకు.
ఆమె జీవనరేఖను ఇలా చిత్రించారు,
‘ఆమె-

జీవిత బానిస-

పుట్టగానే కన్న వార్కి
తన ఆళ్ళ స్వేచ్ఛకు వశంచేస్తుంది!
ఆమె కట్టు బానిస

బాల్యంనుండి బానిసత్వాన్ని జీర్ణంచుకొని
బానిసగానే పెళ్ళి చేసుకుని
యవ్వనాన్ని కూడా బానిసత్వంగా
భర్తనుండొచ్చి బ్రతుకీడుస్తుంది.
మృత్యువుతో నలుగురున్న
కృద్ధాప్యాన్ని కూడా -
తనజీడ, చీకల్లో పెట్టి

తను బానిసగానే తనువు చాలిస్తుంది
ఈ సృష్టిలో ఆమె స్వేచ్ఛగాబ్రతికేది
తల్లి కడుపులో మాత్రమే!”

ఈ స్త్రీ కవిత్వంలో కవిత్వ స్పృహలో
పించేఉండవచ్చు. అయినా... స్త్రీ జీవన
సమాజస్పృహతో చిత్రించారనటానికి
ఇంతకంటే సాక్ష్యం ఏంకావాలి...
కొల్లారి పరళమైన పదజాలంతో వచన
కవిత్వ సృష్టిజాగితే ... కవిత్వంఎప్పడూ
పాఠకులకు తోడుగానే నిలుస్తుంది!
పాఠకుల హృదయంలో... గంచలనాన్ని
రేపుతుంది.

రక్షణక విమర్శకుడు. వచనమునకు స్పష్టత ప్రదానం" అందుకే "గద్యం కవీశాంశికషం వదంతి" అన్నారు పెద్దలు. ఈవిధంగా వచనములోనూ, గద్యములోనూ చాలా హృద్యంగా రచనలు చేసిన ఆచార్య కృష్ణకుమారిగారు భావకవిత్వమును, విమర్శకత్వానికి రెంటికి విదర్శనముగా నిలుస్తారు. ఈవిధమైన ద్యుంద్యపాత్రలతో పాఠశ్వకణగతును చైతన్యం చేసినారు అనడంలో అతిశయోక్తి ఉండదేమో. అంతేగాక జానపద వాఙ్మయానికి ప్రత్యేకించి ఎంతో కృషిచేసి, దాని యొక్క అభివృద్ధికి అహర్నిశలు కృషిచేసిన విధూషి.

తరతరాలుగా సరస్వతీ ఎమరాదన గాని స్తున్న కుటుంబాలలో కవులు, పండితులు పుట్టి ఆ కుటుంబములకు, కులాలకు ఎన్నెన్నో వంటం ఆశ్చర్యకరమైన విషయం కాదు. కారణం దేవి నాట్యం చేసిన ఇళ్ళలో ప్రీతి, నిల్లలు కూడా ఆలయ విన్యాసాలను అధ్యయనం చేసి ఆ విద్యామాతను మరింత సంతోష పెట్టే మాత్రు గతుల ననుసరించటం కూడా అబ్బురపడవలసిన విషయం కాదు.

కవుల చరిత్ర తొలిసారిపదిక కావున కవులు లేదా కవయిత్రుల జీవిత విశేషాలను గురించి పూర్తిగా కాకిపోయినా, కొంతైనా తెలుసుకోవల్సిన అవసరము ఎంతైనా ఉంది.

ఇంతకీ మనయొక్క ముఖ్య మూలకారితీ జీవిత విశేషాలు :

ఈ శతాబ్దపు పూర్వార్థంలో మహావిధూషిగా పండిత ప్రళంసలందుకొన్న ఆచార్య నాయని కృష్ణకుమారిగారు గుంటూరులో 1930 మార్చి 14 న నాయని సుబ్బారావు, హనుమాయమ్మగార్లకు దిక్కిన మొదటిబిడ్డ. ఆ దిక్కిన దానికి గుర్తుగా ఆమెను మస్తావమ్మ అని పిలిచింది. రేగాక, బంధువులు కూడా పిలవడం వరిపాటి అయింది.

తండ్రి నాయని సుబ్బారావుగారు ఈ శతాబ్దపు పూర్వార్థంలో మురుంకవిగా, ఉత్త

రాంధ్రలో ప్రాథమికవిగా ప్రళస్తి వందుకొన్నాడు. ఆయన ఎంత మహా కవి అంత పొమ్ముడు. ఈ రెండు గుణాలు చాలామందికి తెలుసు. శబ్దార్థ సంయోజన రహస్యాల వెలిగిన ఆయన పాండిత్యం సన్నిహితులకే తెలుసు. వీటినిన్నింటినీ వారసత్వంగా పొందటం ఆమె అదృష్టం. పైగా 'కన్యా వికృతమౌధన్యా' అను నానుడి సార్థకం చేసుకొన్నాడు.

పాఠశాల, కళాశాలల్లో చదివేప్పుడు కృష్ణకుమారిగారు సాహిత్యవేత్త అవుతారని ఎవరూ అనుకొని యుండరు. ఆ మాటకొస్తే ఆమెకూడా ఉపాించి యుండరు. 1948 లో నరసరావుపేట పురపాలకొన్నత పాఠశాల పంచితలో ప్రచురించిన "నాడు-నేడు" అనే కవిత్వ గ్రంథవచనం చదివినవారు కొందరైనా ఈ విషయాన్ని వసిగిట్టివుంటారు. ఇంటర్మీడియేట్ తరువాత వైద్యశాస్త్రం చదవల్సిన కృష్ణకుమారిగారు ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయంలో 1948-51 మధ్యకాలంలో తెలుగుభాషా సాహిత్యంలో ఎం. ఏ. డిగ్రీకి నమానమైన బి. ఏ. అవర్సు చేశారు. ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయములో ఉత్తమ దేశీకుల శిష్యురీకం ఈమెకు వట్టిన రెండో అడ్మిషన్. పింగళి లక్ష్మీకాంతం, కె. వి. ఆర్. నరసింహంగార్ల సాహిత్య సిద్ధాంత బోధ, గంటిజోగి సోమయాజి, భద్రరాజు కృష్ణమూర్తిగార్ల భాషా సిద్ధాంత బోధ దుహ్వరి పెంకటరమణశాస్త్రిగారి వ్యాకరణ శాస్త్రాధ్యయనం ఈమెలో సహజంగా ఉన్న ప్రతిభకు బహుముఖ విలసనం కల్గిందాయి. ఓరుగంటి రామచంద్రయ్యగారి చరిత్ర పాఠాలు ఈమె చరిత్రవిజ్ఞానానికి నైశిత్యాన్ని నమకూర్చాయి. ఈమెచేత ఆంధ్రుల కథను చెప్పిందాయి.

ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయములో చదివే రోజుల్లోనే రెండు పదుల వయసు వింటి నిండక యుండే ఈమె సాహిత్య సృజన మొదలయింది. అప్పుడే తెలుగులో సాంప్రదాయక మార్గాల్లో కవిత్వ రచన ప్రారంభించారు.

అప్పుడే జానపద గేయాలు నేకరించారు. భాషావ్యాసంగానికి అవసరమైన సమాచారం సంగ్రహం చేశారు. ఆయా రంగాల్లో ఆమె పరిశోధనానుభవం తరువాతకాలంలో ఆమె రచించిన భాషాసాహిత్యగ్రంథాల్లో, వ్యాసాల్లో సంపూర్ణంగా వికసించింది. కామ వేలుపెట్టిన ప్రతి రంగంలో మౌలిక పరిశోధన చేయడం ఈమె విశిష్టత.

ఆమె తన పాండిత్యాభివృద్ధి ప్రయత్నాల్లో ఎన్నో దిబ్బామెలు, దిగ్గీలు పొందారు. వాటి యొక్క వివరాలు చాలా ఉన్నాయి. చాలా విస్తృతంగా ఉన్నాయి. అయితే ఆమె విజ్ఞాన తృప్తి తెలుగు సాహిత్యానికే పరిమితం కాదనీ, భాషాశాస్త్ర, జానపద విజ్ఞాన, సంస్కృత భాషాసాహిత్యాలకు విస్తరించిందని తెలుసుకోవడం చాలా అవసరం.

కృష్ణకుమారిగారు వీటి అన్నింటిలోనూ సాధించినదేమిటి? దీనిగురించి స్థూలంగానూ చెప్పొచ్చు. మాక్షింగానూ వివరించవచ్చు. మొదటి వద్దకి విషయపుష్టి ఉండదు. రెండవదానికి వ్యవధి చాలదు.

నాయని కృష్ణకుమారిగారు ఈ శతాబ్దంలో అత్యంత ప్రతిభావంతురాలైన కవయిత్రు. నన్నయ, తిక్కనల వారసత్వంతో, నాయని మల్పారావుగారి వారసత్వంవల్ల ఈమె కవిత్వానికి రచనాప్రాధీమ, భావసౌకుమార్యం అలవిడినాయి. సంప్రదాయ మార్గంలో రచించిన పద్య సంపుటి 'మానవ లీల'గా ఇప్పుడే సంకలితమయింది. గేయాలు ఇంకా వంకలితం కావాలి. 'అగ్నిపుత్రి', 'ఏం చెప్పను నేస్తం' అనే వచన కవితా సంపుటలు అచ్చయి అందుబాటులో ఉన్నాయి.

భాషాపరిశోధన, సాహిత్య పరిశీలన సమృద్ధి అలభ్యమైనాయి. ఆంధ్రుల కథ, కథలు కదలి, ఆయాభా (కథాసంపుటి) పునర్ముద్రణకు ఎదురుచూస్తున్నాయి. ఇవన్నీ ఒక ఎత్తు. జానపద వాఙ్మయ పరిశోధనే ఒక ఎత్తు. మరుపు తిప్పిన ఆమె సిద్ధాంత వ్యాసం

‘తెలుగు జానపద కథలు’ మరో ఎక్కువ ఇంకా సంకలనం కావలసిన పరిశోధన వ్యాసాలు చాలా ఉన్నాయి.

కాశ్మీర్ దీపకలిక ఒక కొత్తరహా సచన కావ్యం. రాబోయే యాత్రాకావ్యాలకు ఇదో ఒకరవది. కవికాత్మక వచనం అనంత విన్యాసాలు పోయిన కావ్యం ఇది. గృహలక్ష్మి, స్వర్ణకంకణం, సాహిత్య అకాడమీవారి ఉత్తమ రచయిత్రి బహుకృతి, తెలుగు విశ్వ విద్యాలయంవారి ఉత్తమ రచయిత్రి అవార్డు, మిశ్ర నారాయణరెడ్డి పేరిట ఉత్తమ రచయిత్రి బహుమానాలు ఈమెను అందుకొని సార్థకమైనాయి.

విర్యహించిన కొన్ని వదపులు :- ఉస్మా వియా : శ్వవిద్యాలయాంధ్ర భాషాభివృద్ధి, పాఠ్యవిద్యాలయక సంపాదకత్వ, మహిళావిశ్వ విద్యాలయ కళాశాల తొలి ముఖ్యాధ్యాపకత వీరు విర్యహించిన భాద్యతలలో కొన్ని.

వదవీ విరమణ : మార్చి 1989.

రెక్కకందనన్ని విద్యావిషయక పథల్లో, మహావేళల్లో పాల్గొన్నారు. ఉపన్యసింపారు. వక్త సమర్పణ చేశారు. ప్రసార సాధనల్లో ప్రసంగాలు చేసారు.

జానపద పరిశోధనను వదిలాలంపాలు ఎనిమిది దిక్కులా ప్రసరించగల శిష్య బృందాన్ని తయారుచేశారు. ఉత్తమ దేశీకులుగా తమ ఉపాధ్యాయవృత్తిని సార్థకం చేసుకున్నారు.

ఉత్తమ కవయిత్రిగా, రచయిత్రిగా, ఉపాధ్యాయురాలిగా, అవలాంధ్ర భాషా, సాహిత్య సంస్కృతుల అధ్యయనాన్ని ముమ్మారు నాలుగు దశాబ్దాలుగా మనంవన్నం చేసిన, చేస్తూన్న మహావిదూషి- ఆచార్య నాయని కృష్ణకుమారిగారు.

1-12-90 వ తేదీన జరిగిన కృష్ణకుమారి గారి వన్మాన సభలో (త్యాగరాయ గానసభ, హైదరాబాదు), వక్తలు జస్టిస్ ఆవుల సాంబ

3. మిథ్యాపవాదము

—శ్రీ క్రావ్విచి రామం. డి.పి., డి.యల్. డి.యిడి..

1919వ సంవత్సరం జూన్ 7వ తేదీన నెల్లూరులో జరిగిన ఆంధ్ర సాహిత్య పరిషత్తు అష్టమ వార్షికోత్సవ సభలో విద్వద్గ్రుహి శ్రీ వేదం వేంకటరాయశాస్త్రిగారు అధ్యక్ష వీతం మంచి చేసిన ప్రసంగంలో అన్యవదేళంగా శ్రీ కందుకూరి వీరేశలింగంవంతులు గారి భాషాపాటవాన్నే శంకిస్తూ వాగ్విజ్ఞానమ సరిదిండేరు వీరేశలింగంవంతులుగారు పరిమ వనించిన కొద్దిరోజులలోనే యీ పరిషత్సమా వేళం జరిగింది భాషాదేవికి విషంపెట్టి, ప్రాణ సంశయదశలోకి తెచ్చేరనే అభియోగాన్ని వేదం వేంకటరాయశాస్త్రిగారు వీరేశలింగం వంతులుగారిపై మోపేరు అయితే యిదొక విచిత్రమైన అభియోగం. శాస్త్రిగారు ఎక్కడా వీరేశలింగం వంతులుగారి పేరు చెప్పరేదు. కాని, వారు ఏరూపించిన దాషాంష్టి వీరేశలింగం వంతులుగారి రచనలతోనే. గిడుగు

వారు శాస్త్రిగారు దోషభూయిష్టాలుగా పేర్కొన్న పదాలన్నీ వీరేశలింగం వంతులుగారి రచనల లోనే అని నిరూపించడమేకాక, అని సాధు వులే అని సమర్థించడంచేత, వేదంవారు వీరేశలింగం వంతులుగారిపై మోసిన వింద, వీలావనిందే ననిన్నీ, అది ఒక మిథ్యాపవాద మనిన్నీ తేలిపోయింది.

వేదంవారు ఎత్తిచూపిన దోషాలు ‘బాలర పాత్రముల’లోని కొన్ని, విద్యార్థుల తెలుగు పాత్రముల (Text books for college classes) లో మరికొన్ని వున్నాయి. ‘జలగ, దవడ, జండాకాలన, మనుమడు అని మాటలు నేర్పినారు. జెలగ, దవుడ, జెండాకాలున, మనుమడు అని వీనివలెనే యచ్చరించుటకు నులువగు సాధు రూపములందగా వీ యసాధురూపములనే

శివరావు (మాణిరోకాయుక్త), ఆచార్య దేవుల వల్లి రామానుజరావు (ఆంధ్ర సారస్వత అధ్యక్షులు), ఆచార్య సెవవీతరావు (వి.సి., ఉస్మా వియా విశ్వవిద్యాలయం), ఆచార్య సి. నారాయణరెడ్డి (వి.సి, తె.వి.), ఆచార్య డి.కృష్ణమూర్తి (వి.సి, హై.వి.), చేకూరి రామారావు (డీన్, ఉస్మావియా) తదితరులు ఆమె యొక్క వ్యక్తిత్వాన్ని వయవిధానంగా ఎవలం నించారు.

ర చ న య :

1. ఆంధ్రుల కథ 2. మనము-మన పూర్వులు 3. గౌరము (నవల), 4. అగ్ని పుత్రి (కవిత), 5. ఆయాథా (కథలసంపుటి), 6. ఏం చెప్పమనేస్తం, 7. కాశ్మీరదీపకలిక

(యాత్రా చరిత్ర), 8. పరిశీలన (వ్యాసాలు), 9. పరిశోధన (వ్యాసాలు), 10. తెలుగు జాన పదగేయా గాథలు (సిద్ధాంతవ్యాసం), 11. జాన పద గేయాలు - సాంఘిక చరిత్ర (డి. రామ రాజుతో కలిసి వ్రాసినది), 12. ఆంధ్రప్రదేశ్ జానపద విజ్ఞానం (ట్రాన్స్లేషన్), 13. కోరూ దత్ (ట్రాన్స్లేషన్).

ముద్రితాలు, లభ్యాలు అయిన పైరచనలే గాక ఇంకా చాలా రచనలు అముద్రితాలుగా ఉన్నాయి. ఆంధ్రదేశ రచయితలలో తల మాణిక్యమైనటువంటి ఆచార్య నాయని కృష్ణకుమారిగారిని గురించి కొంతైనా తెలుసుకో వల్సిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది. ఉపయోగ కరముకూడాను.

నేర్చుట యవి మృత్యుకారిక గదా' అని వేదం వేంకటకాప్రిగారు దోషారోపణ చేసేరు.

మహాకవి తిక్కన భారతం కాంతివర్ణం రెండవ అశ్వాసంలో 999వ పద్యంలో 'జలగ' అని యతిస్థానంలో 'జలగ దిగిచివట్టు గొవగ జను నిల పొమ్ము' అని ప్రయోగించేడు. శబ్దరత్నాకరంలో 'జలగ' అనే ప్రయోగం వుంది. తిరువతి వేంకటకవులు దేవీభాగవతంలో, 'జలగ శరీరమంటదవి చయ్యవ నెత్తురుక్రొలు భంగి' అని ప్రయోగించేరు. విజ్ఞానసర్వస్వంలో 'జలగలు' అనే ప్రయోగం వుంది. శబ్దరత్నాకరంలోను, తిక్కన భారతంలోను గల పదప్రయోగం అసాధు వనడం మిథ్యావవాదమే కదా!

జండా: కాప్రిగారు దీన్ని అవశబ్దమన్నారు. ఇది హిందీ 'రుండా' నుంచి తెనుగులోకి వచ్చింది. శబ్దరత్నాకరంలో జెండా, జండా, అనే రెండు రూపాలు వున్నాయి నైఋతిక మైన పదాన్ని అసాధువనడం సాహసమే.

వేదంవారు అసాధురూపమని త్రమవదిన 'కాలవ' అనే రూపం 'కాలవ'లాగే ప్రయోగార్హమైనదే. 'కాలవ' అనే రూపం విజ్ఞాన సర్వస్వం 1382వ పుటలోను, బ్రౌను నిఘంటువులోను వుంది. లోకంలో యీ రెండు రూపాలు చెలామణిలో వున్నాయి.

ఇంక 'దవడ' సాధుత్వాసాధుత్వాలు విర్ణయిద్దాం. ఆంధ్రభాషార్థవం (II 143), లక్ష్మీ నారాయణీయం, ద్వీరూపకోళం అనే గ్రంథాలలో 'దవడ' అనే ప్రయోగం వుంది. తిరువతి వేంకటేశ్వరులు విక్రమాంకదేవ చరిత్రలో 'దవడ' అని ప్రయోగించేరు. సులభ వ్యాకరణంలో వానినికొలనువారు 'కాలువులు. దవడలు' వివియందు బుట్టిన యక్షరములు కాలవ్యములు అని అనుకాసించేరు. ఇది యిలాగ వుండగా 'అవురించు' అనే పూర్వకవి ప్రయోగాన్ని విస్మరించి వేదంవారే 'అవరించు' అని వ్రాసేరు. శ్రీ కాప్రిగారి

మతప్రకారం 'అవురించు' లాగే 'అవరించు' సాధువయినప్పుడు ఎనోలకీ ప్రకారం దవుడ లాగే దవడకూడా సాధునేకదా! ఇదిగాక దవడ అనే శబ్దం ప్రయోగార్హమైనదే అని పూర్వకవి ప్రయోగాలు ఋజువు చేస్తున్నాయి.

వేదంవారి 'లిస్టు'లో దోషభూయిష్టమైన చివరి పదం మనుమడు. మనుమడు సాధువు. మనమడు అసాధువు అంటారు కాప్రిగారు. రామరాజభూషణుడు వసుచరిత్రలో 5 అశ్వాసం, 99వ పద్యంలో 'భవ్య గుణమంతి మనమరారి మానవమున మనమరారి మనమరారి వివాహ సంత్రమము జూడ అని మనమరాలు అనేపదాన్ని చమత్కరించేడు. పజ్జలవారు వసుచరిత్ర వ్యాఖ్యలో 'పద్యవహరగతము లగుటంటేని యగ్రామ్యములును ప్రయోగార్హములు నను కలంపున రామరాజభూషణుడు ప్రయోగించి యుండునని కోమచున్నది.' అని యీ ప్రయోగాన్ని సమర్థించేరు. రామరాజభూషణునివంటి మహాకవి చేసిన ప్రయోగాన్ని వేదంవారు అసాధువనడం విద్వారం గానే వుంది. ఇదిగాక ఆంధ్రులచరిత్రలోను, పుడూరి నీతారామకాప్రిగారు వ్రాసిన ప్రశ్నోత్తర వ్యాకరణంలోను గోపీనాథ వేంకట కవిండ్రులు వ్రాసిన కృష్ణజన్మ ఖండమందు మ్నా మనమడు అనే ప్రయోగమే కనవడుతుంది. అందుచేత బాతుర పొత్తములలో శ్రీ కాప్రిగారు పేర్కొన్న దోషాలు, దోషాలు కావని తేలిపోయింది.

బాగా, చాలా, కూర్చొని మొదలైన పదాలు కాలేజీ క్లాసు పుస్తకాల నుంచి ఎత్తి చూపి అవి ఉద్భవమైన పదాలు కావని వేదం వారు దుయ్యవట్టేరు. 'బాగుగా' లేక బాగుగ అనేది సాధుప్రకృతి అనిపిస్తే 'బాగా' అనేది గ్రామ్యమనిపిస్తే ఎఫ్.ఎ. పరీక్షకు పరవీయమైన నాటకంలోనే యీ అవశబ్దం గోచరమౌతున్న దనిపిస్తే వేంకటరాయకాప్రిగారు అన్నారు. బాగా అనేది శిష్టజననమ్మకమైన ప్రయోగం. ఇందులో ఉద్భారణ పౌలభ్యం

వుంది. త్యాగరాజు, 'వాతాత్మజానికి బాగా తెలుసునురా' అని తన కీర్తనలో తన అనేక పనుల రామచంద్రమూర్తికి వివేదించేడు. విజ్ఞానసర్వస్వం 1528వ పుటలో బాగుండును అని వుంది. వా. సుబ్బారావుగారి సులభ వ్యాకరణంలో 'ఏ తండ్రి బాగున్నాడు' అనే వాక్యాన్ని ఉదాహరణగా యిచ్చేడు.

'చాలా' అనే పదం తప్పు కాదు. లక్ష్మీ నారాయణీయంలోను, ద్వీరూపకోళంలోను దేశ్యనామార్థకోళంలోను వుంది. చాలన్ అనగా చాలిసంక అనే అర్థం వుంది. అయితే 'అధికముగా' అనే అర్థం తెలియజేయడానికి 'చాలా' అవ్యయంగా సుమారు మూడువందల సంవత్సరాలనుంచి వాడుకలోకి వచ్చిందని గిడుగువారు చెప్పేరు. దీర్ఘంచేత అర్థవిశేషం ఏర్పడింది. చాలా అనే శబ్దాన్ని అధికముగా అనే అర్థంలో ఎందరో ప్రముఖ పండితులు ఉపయోగించేరు. మహాపండితులైన జయంతి రామయ్య వంతులుగారే ముక్తికేశ్వర శతకంలో చాలా లాభము గోరిన అని ప్రయోగించేరు. ఇందుమతీ పరిణయం, కవికర్ణ రసాయనం అనిరుద్ధచరిత్ర, నివనపురాణం. వాళ్ళెల్లరామాయణం వంటి యెన్నో గ్రంథాలలో 'చాలా' అనే ప్రయోగం వుంది. అందుచేత అది అవశబ్దం కాదు.

కూర్చొని, కూర్చో, కూర్చొనెను వంటి పదాలు ప్రాచీన సాహిత్యంలో లేవు. పర్తమావ వ్యావహారిక భాషలో దేశమంతటా వున్నాయి. దాని కట్టమంచి రామలింగరెడ్డి గారు అర్థకావ్యం 150, 189, 203 పుటలలో 'కూర్చొని', 'కూర్చొనవచ్చును' అని వ్రాసేరు. నారదరాజు కాంతకవి వ్రాసిన కవిజని చకోర చంద్రద్రోదయంలో కూర్చొని అనే ప్రయోగం అనేకచోట్ల వుంది. వెంకటగిరి మహారాజు వారి అస్థానకవిశ్వరులు గోపీనాథ వేంకటకవి గారు, 'కాలువయి రత్నిపీఠమున గూర్చొని యుండగ' అని వ్రాసేరు. పామగంటివారు

(తిరునాయి రిక శీటీలో)

4. ఆంధ్రుల చరిత్ర - సంస్కృతి

—డా॥ వండూరి వేంకటనరాయణ రామారావు

చరిత్ర అంటే ఏమిటి? రాజులు రాణుల జీవిత విశేషాలు, ఆయా కాలాల లోని రాజులు కావించిన యుద్ధాలు, వారు నాశనము కావించిన రాజ్యాలు, వారు శత్రురాజులతో కావించుకొన్న సంధులు మాత్రమేకాక ఉత్పత్తి సాధనాలో, వాని మూలంగా సామాజిక సంబంధాలలో వచ్చిన మార్పులను కాలక్రమంలో వివరించడమే చరిత్ర అని భావించవచ్చును.

ఒకప్పుడు చరిత్ర రచనకుంటే రాజు లేకు చరిత్రమాత్రమే కాని నేడు చరిత్ర రచనాత్మక విప్రులకరణమే సంస్కృతి చరిత్రకు బీజము కాగలిగింది. చరిత్ర రచనలో రాజకీయచరిత్ర, సంస్కృతి చరిత్ర బామ్మ బాదనూ అని భావించవచ్చును. మానవుని చిరకాల సంపాదిత విజ్ఞానమే మానవ సంస్కృతికి ప్రథమసోపానము. గతానికి, వర్తమానానికి గల అన్యోన్య సంబంధాన్ని అర్థం చేసికొనే ప్రయత్నాన్ని పెంపొందించడమే చరిత్ర యొక్క ముఖ్య ధర్మం. చరిత్రలో భాగమే సంస్కృతి. సంస్కృతిలో అంతర్భాగమే భాష. చరిత్రలేని జాతికి సంస్కృతి ఉండదు. పువ్వుకూ తావికి ఉన్న సంబంధం చరిత్రకు సంస్కృతికి ఉంది, వాననలేని పువ్వులుండవచ్చును కాని సంస్కృతిలేని జాతి చరిత్రఉండదు. ప్రజల ఆచారాలు, కట్టుబాట్లు - వారి జీవన విధానం మొత్తం కలిసి సంస్కృతిగా రూపొంది చరిత్రలో విడదీయలేనది, తగా కలిసిపోతాయి. కాబట్టి చరిత్ర

వంట సంస్కృతి నీడలా వెన్నంటి ఉంటుంది.

కాబట్టి ఆంధ్రులు ఏయే కాలాలలో ఏ రాజకీయ బౌద్ధత్యాన్ని, సంస్కృతి సంపదను కారకత్వంగా పొందానో స్థూలంగా పరిశీలించటమే ఈ ప్రసంగ వ్యాసత్వం.

రాజకీయ చరిత్ర

ఆంధ్రుల ప్రస్తావన మొట్టమొదటగా విశిష్య బ్రాహ్మణంలో కనిపిస్తుంది. తెలుగువారు మొట్టమొదటగా చెప్పకొదగినవారు కాతవాహనులు. ఈ కాతవాహన వంశస్థుల విజృంభణం శ్రీమంతు కాతవాహనునితో ప్రారంభమైంది.

ఈ కాతవాహన సామ్రాజ్యాధిపతులు బలహీనులు కావడంతో సామ్రాజ్య భాగాలు పాముల ప్రభుత్వ వ్యాధి మయ్యాయి. అటువంటి సమయంలో స్వతంత్రులైనవారు ఇత్యక్షులు. పల్లవుల ప్రతేకంతో షత్రువులు వాటి రాజకీయ రంగం నుండి తిరోపాటులయ్యారు.

కాతవాహనుల పిదప దక్షిణాపధంలో సామ్రాజ్య నిర్మాణాన్ని కావించిన వారు వల్లభులు. వీరి పాలనను తెలుగు నేలనుండి తొలగించ ప్రయత్నించిన వారు అనంత గోత్రులూ, విష్ణుకుండినులూ.

తరువాత తెలుగుదేశాన్ని పరిపాలించిన వారు బృహత్పలాయనులు, అనంత గోత్రులు. కాలంకానులు, విష్ణుకుండినులు, విష్ణుకుండినుల తరువాత కేంద్రంలో

కూర్పు చాళుక్యుల పరిపాలన ప్రారంభమైంది.

తెలుగు భాషను అవరించి విశేష ప్రచారంలోకి తెచ్చి దూర్భుద్ధిమహాను కూర్పుచాళుక్యులు. కూర్పుచాళుక్యుల పరిపాలనను మూడుప్రభావ ఘట్టాలుగా విభజించవచ్చును. మొదటిఘట్టంలో కేంద్ర రాజ్యం ప్రకాంతమై అనుభవించింది. రెండో ఘట్టంలో నిరంతర సంగ్రామాలు వాడిన, తెడిన రుచి చూపింది. మూడో ఘట్టంలో మోటుతో సంబంధ కాంధ వ్యాధులు ఏర్పరచుకోవటం, ఒకరి కొకరు

(7వ పేజీ తరువాయి)

వర్షదా పురుకుత్రయంలోను సారంగధర నదికిలోను కూర్పుని మాత్రమేకాక, నియమని కూడా ఉపయోగించేరు.

మహారు 72 సంవత్సరాల కిందట జరిగిన యీ సాహిత్య సమరం గురించి వర్ణించ వలసిన అవసరం ఏముందనే ప్రశ్న పహణంగా ఉత్పన్నమవుతుంది. శిష్టవ్యావహారిక భాష హిమాలయగతి జాహ్నవివహం లాగ ముండుకు సాగుకున్న యీ కాలంలో ప్రాచీన సాహిత్యజ్ఞానగలవారిని వేళ్ళమీద లెక్కిపెట్టవచ్చును. అయితే ఏ కొందరు ప్రాచీన సాహిత్య పరిశోధకులో, నాడు, ఆంధ్ర సాహిత్య పరిషత్తులో శ్రీ వేదం వేంకటరాయశాస్త్రిగారు చేసిన వ్రసంగలము సమీక్షించినప్పుడు వారికి కలిగే శంకలకు యీ రచన లఘుసమాధానంగా ఉపవరిస్తుంది. ఈ రచనలో వివరించిన విషయాలన్నీ అభినవ వాగమళాననురై న గిడుగు వేంకట రామ మూర్తి పంతులుగారు రచించిన ఆంధ్ర పండితవిషకుల భాషాభేషము అనే గ్రంథంలోవే. మీ అందరితోపాటు యీ విషయ వివరణకు నేనుకూడా ఆయనకే ఋణపడి వున్నాను. పాకంమాత్రం నాదే.

— స్వస్తి —

సహాయం చేసుకోవటం, చివరకు చాళుక్య, చోళ రాజ్యాలు కలిసి పోవటం జరిగింది. తూర్పుచాళుక్య వంశస్థాపకుడు వజ్ర విష్ణువర్ధనుడు. ఈ వంశంలో జయ సింహవల్లభుడు, విజయాదిత్యుడు, మొదటిచాళుక్య భీమాడు, యుద్ధమల్లుడు రాజరాజనరేంద్రుడు పేర్కొనదగిన వారు. భాషేంద్రుడు చోళసింహాసనాన్ని ఆధిష్టించటంతో చాళుక్యరాజ్యం, చోళ సామ్రాజ్యంలో అంతర్భాగమైంది. ఆంధ్రదేశంలోని మరికొన్ని భాగాల్ని బాణులు, నొలంబులు, వేములవాడ చాళుక్యులు, మదిగొండ చాళుక్యులు పాలించారు.

ఆంధ్రదేశ చరిత్రలో ఒక ప్రముఖ ఘట్టాన్ని సృష్టించిన కాకతీయులు తెలుగుజాతికి ఒక వ్యక్తిత్వాన్ని కలిగించారు కాకతీయ వంశంలో మొదటి క్రతువు మొదటి వేతిరాజు. ఈవంశంలో మొదటి ప్రోలరాజు, రెండవ వేతిరాజు, రెండవ ప్రోలరాజు, రుద్రదేవుడు, గణపతిదేవుడు, రుద్రాంబ, ప్రతాపరుద్రుడు పేర్కొనదగినవారు. ప్రతాపరుద్రుని కాలంలోనే ముస్లిం సేనానులు కాకతీయ రాజ్యంపై దండెత్తారు. అనేక యుద్ధాలలో ముస్లింలను అరిచి ఓడించాడు. చిట్టచివరకు వారి చేతిలో ఓడిపోయి బందీ అయ్యాడు. కాకతీయ సామ్రాజ్యం ఢిల్లీ సామ్రాజ్యంలో భాగమైంది.

ప్రతాపరుద్రుని సేనాని గజపాహిణి అన్నయ దెబ్బయిరెండు మంది సామంతి రాజులను సమీకరించి ఆంధ్రదేశంనుంచి ముస్లిం సైన్యాలను తరిమి వేయడానికి ప్రయత్నించాడు. వీరు ముసునూరు ప్రోలయ నాయకుని నాయకుడుగా ఎన్నుకొన్నారు. వీరు ప్రోలయనాయకుని నాయకత్వంలో ముస్లిం సైన్యాలను ఆంధ్రదేశంనుంచి తరిమివేశారు. ప్రోలయ నాయకుడు తీరాంధ్రపాలనను కాపాడు

నాయకునకు అప్పగించాడు. కాలగతిలో సామంతులందు అనైక్యత ఏర్పడింది. దీని వల్ల ముసునూరి నాయకులు ఓరుగల్లు తోను, పద్మనాయకులు రాచకొండ తోను, యాదవులు విజయనగరంలోను, రెడ్లు కొండవీడులోను, మంచికొండ నాయకులు కోరుకొండలోను, కొప్పుల వటుంబంవారు పికాపురంలోను పాలించారు. ఈ అల్లకల్లోల పరిస్థితులలోనే ముస్లిం సేనాధిపతులు కొందరు గుల్బర్గా రాజధానిగా బహమనీ రాజ్యాన్ని స్థాపించారు. ఈ రాజ్యస్థాపకుడు అల్లాఉద్దీన్ బహమన్ షా. తరువాత ఈబహమనీ రాజ్యం విరుచిన్న రాజ్యాలుగా అయ్యింది. వీనిలో గోల్కొండను పాలించినవారు వరుద్ షాహీవంశస్థులు. కాలక్రమంలో గోల్కొండ రాజ్యం మొగలాయి రాజ్యంలో ఒక 'సుబా'అయింది. దీనితో కుతుబ్ షాహీల పరిపాలన ఆంతరించింది. బొంబే జేబు అనంతరం దక్షిణదేశపు సుబేదారుగా ఉన్న 'నిజామ్ - ఉల్ - మల్క్ అసఫ్ జా' స్వాతంత్ర్యాన్ని ప్రకటించుకొన్నాడు. ఈతని రాజ్యం పూర్వపు గోల్కొండకు ప్రతిబింబం. తరువాత కాలంలో ఆంగ్లేయులు, ఫ్రెంచివారి అధికార పోరాటంలో తెలుగుగడ్డ రెండుభాగాలై ఒకటి ఆంగ్లేయుల పాలనలో, మరోభాగం నైజాం పాలనలో ఉండటం జరిగింది. భారతీయులు జరిపిన స్వాతంత్ర్య పోరాటఫలితంగా, ఆంగ్లేయుల పాలనలోని భాగం 1947 ఆగస్టు 15 న స్వాతంత్ర్యము పొందింది. తెలంగాణా ప్రజల పోరాట ఫలితంగా నిజాం పాలన నుండి 1948 సెప్టెంబరు 13 న విముక్తి చెంది భారత యూనియన్ లో లీన్ మైంది. ఆంధ్రుల చిరకాల వాంఛితమైన సమైక్య ఆంధ్రప్రాంతము 1956 నవంబర్ 1 ఆంధ్రప్రదేశ్ గా అవతరించింది.

పరిపాలనా విధానం

ఆంధ్రదేశాన్ని పరిపాలించిన కాల వాహనులు వారసత్వపు రాచరిక వ్యవస్థను గ్రహించారు. ఈవ్యవస్థలో రాజ్యాధికారం 'వంశపురుష పరంపరాగతి'. వీరు సామ్రాజ్యాన్ని ఆహారాలుగా విభజించారు. ఉదాహరణకు సోపారావార, గోవర్ధనావార మొదలైనవి. ఆహారాలు కొన్ని గ్రామాలుగా విభజింపబడేవి. ఈగ్రామాధికారులను 'గామిక' 'గ్రామణి' అని వ్యవహరించినట్లు గాధాసప్తకతి వలన తెలుస్తున్నది. అనాడు భరుకచ్చ, ప్రతిష్ఠానం, తిగర, నాగి, ధన్యకటకం, విజయపురి మొదలైన నగరాలుండేవి. ఈనగరాలలో నిగమసభ లుండేవి. ఇవి నగరంలోని వాణిజ్య వ్యవహారాలను చూచేవి. ఇవ్వేటటు మొదలైనవారు కాలవాహనుల పరిపాలనా విధానాలనే అనుసరించారు. వీరి కాలంలో పన్నుల విధింపు తగవుల పరిష్కారానికి ప్రత్యేకంగా న్యాయనిర్వహణాధికారం గల వ్యవస్థ ఉండేది. అనాడు జరిమానా, దేశబహిష్కరం, మరణం మొదలైనవి క్రిలు.

పల్లవులు తమ రాజ్యాన్ని రాష్ట్రాలుగా, పథాలుగా విభజించారు. వీటికి అధికారులుగా రాజవమారుల్ని నియమించేవారు.

తూర్పు చాళుక్యుల పాలనావ్యవస్థపై రాష్ట్రకూటులు, చోళుల ప్రభావం ప్రసరించింది. స్థానిక అవసరాలకు అనుగుణంగా మార్పులు జరిగాయి. ఈవ్యవస్థలో రాజ సర్వాధికాలు కలిగినవాడు. వీరి కాలంలో రాజ్యాన్ని "విషయం, కొట్టం"గా విభజించారు. వేగీరాజ్యంలో ముప్పైవిషయాలున్నట్లు కాసనాల వల్ల తెలుస్తుంది. రాజు పర్యవేక్షణలో ఉన్న కేంద్రంలోపాటు చిన్న చిన్న సామంతి

రాజ్యాలు కూడా ఉండేవి. ఎలమంచిలి పిగాపురం మొదలైనవి. వీరి కాలంలో విలపంచాయతలు, గ్రామస్వాయస్థానా అతోపాటు మండలాధిపతులు ఏర్పరచిన స్వాయస్థానాలు స్వాయవిచారణ కావించేవి. సాక్ష్యం అభించకపోతే దివ్యత ద్వారా (Trial by ordeal) స్వాయాన్ని నిర్ణయించేవారు.

కాకతీయులు పరిపాలనా సౌలభ్యం కోసం దేశాన్ని 'నాడు'లుగా విభజించారు. ఈ నాడులను 'విషయం, మండలం' అనేవారు. పాకనాడు, కమ్మనాడు మొదలగునవి. తరువాత విభాగం 'స్థల' పింగళిస్థల, గంగాపురిస్థల మొదలైనవి. ఈ 'స్థల' అనే కొన్నిచోట్ల 'సీమ', కొట్టం, వాడి అనేవారు. వీరు స్వాయ నిర్ణయంలో సంప్రదాయాన్నే అనుసరించేవారు. ప్రత్యేక నేరాలను విచారించటానికి ధర్మాసనాలు, ఆప్తదశవిస్తావారి నేరాలను విచారించడానికి సమయ సభలుండేవి. తగాదాలను పరిష్కరించటంలో సహాయపడటానికి ప్రాధ్వీవాకుడు ఉండేవాడు.

గెడ్డిరాజులకాలంలో సీమ ముఖ్యవిభాగం, ప్రతి సీమలోను నాయంకిరాలండేవి. నాడుస్థలం, గ్రామం అని విభజించినారు స్వాయవ్యవస్థ ప్రాచీన పద్ధతిలోనే ఉండేది.

విజయనగర రాజులు సామ్రాజ్యాన్ని 'రాజ్యాలు'గా విభజించారు. ఈ రాజ్యాన్ని అనేక సీమలుగా విభజించారు. ఈ సీమలను స్థలాలుగా, స్థలాను గ్రామాలుగా విభజించారు. స్వాయ వ్యవస్థ సంప్రదాయపద్ధతిలోనే నడిచింది.

గోల్కొండ రాజ్యాన్ని ఆరు రాష్ట్రాలుగా విభజించారు. రాష్ట్రాన్ని 'తిరిఫ్' అంటారు. గోల్కొండ రాజ్యం మిగలాయి సామ్రాజ్యంలో అంతర్భాగమైన

తరువాత సర్కారు, తరగజా అనే విభజన జరిగింది. గోల్కొండ సుల్తాన్ సర్వాధికారి. ఈ తన తాను దేవుని ప్రతిరూపం అని భావించేవాడు. కాబట్టి ఈతన కీసనకర్త, స్వాయాధికారి, సర్వస్వస్వాధికారి కూడా. ఈతనకు 'మజ్లిస్-ఇ-కింగాద్' అనే సలహాసంఘం ఉండేది. కుతుబ్ షాహీల కాలంలో దేశపాండే, రాణిదార్, దేశ్ ముఖ్ మిజాందార్, తిల్కర్ని, కల్కర్ని మొదలైనవారు ఉండేవారు. గ్రామ పంచాయతలు గ్రామ పాలన చేసేవి. ఈ కాలంలో స్వాయ విచారణకు కులసంఘాలు బ్రాహ్మణ సభలుం చి. విచారణ సమయంలో సుల్తానుకు హిందూ ముస్లిం పండితుల సహాయం ఉండేది. ఇక ఆంగ్లేయుల కాలంనాటి పరిపాలనావ్యవస్థ, స్వాయవిచారణపద్ధతి మిదిదితమే.

మ ర ము

కాలవాహనులకాలంలో ఆంధ్రదేశంలో జైన, బౌద్ధ మతాలు ప్రచారంలో ఉన్నాయి వైదికమతంలోని లోపాలను ఆధారం చేసికొని బౌద్ధ, జైన మతాలు ఏర్పడటంతో వైదికమతం తన పూర్వ వైధివాన్ని కోల్పోయింది. అటువంటి సమయంలో వైదిక మతాభిమానులైన కాలవాహనులు ఆ మతసంరక్షణకు పూనుకొన్నారు. కాలవాహనులలో మొదటి రాజు జైనమతాభిమాని. కాని తరువాత కాలంలో వైదిక మతాభిమాని అయినాడు. కాలవాహన ప్రభువులు వైదిక మతాభిమానులైనప్పటికీ బౌద్ధ మతస్తులకు దానాలు చేసినట్లు తెలుస్తుంది. కాలవాహనుల అనంతరికాలంలో హడ వైదిక, బౌద్ధ, జైన మతాలు అభివృద్ధి చెందాయి. కాని బౌద్ధసన్యాసుల సైనిక పరిసర బౌద్ధుల పరిసరానికి దారితీసింది. చివరకు ఈ మతం తెలుగుదేశంలో నామ

యాపాలు లేకుండా పోయింది. బౌద్ధ మతంలో వజ్రయానం అనే శ్రాస్త్రవిధానం ఏర్పడటంతో, తాంత్రికపూజలు, రహస్య క్రియాకలాపాలు ఇందులో చోటు చేసికొన్నాయి. తరువాత శక్తి పూజలు ప్రారంభమయ్యాయి. జైనమతం విస్తృతమైనదిగాకాలం వరకు వ్యాప్తిలో ఉండి, వారి కాలంలోనే తన ప్రాథమ్యాన్ని పోగొట్టుకొంది. వైదికమతం తెలుగు సేతు వైదిక స్థానాన్ని సుస్థిరం చేసికొంది.

తూర్పు చాళుక్యుల కాలంలో మత పరంగా ఎన్నో మార్పులు జరిగాయి. క్రీ. శ. 5, 6 శతాబ్దాల అనంతరము బౌద్ధం తెలుగుదేశమీద అంతర్ధానమైంది. కాని జైనమతం నిలబడింది. తూర్పుచాళుక్య ప్రభువులు కుబ్జ విష్ణువర్ధనుని మహారాణి అయ్యుండేవి 'నిదుంచి వసివి' నిర్మించి దానికి ఒక గ్రామాన్ని దానం చేసింది రెండవ అయ్యగజా తన భార్య చామేశ్వరి కోరికపై జైనమత కలుపుబడి దానం చేశాడు. కాని క్రీ. శ. 8, 9 శతాబ్దాలలోని మతసంఘర్షణలవల్ల జైనమతం అడుగంటింది. దీనికితోడు చోళసామ్రాజ్యం జరిగిన యుద్ధాలలో చోళులు ఆంధ్రదేశంలోని జైనక్షేత్రాలను నాశనం చేసినట్లు తెలుస్తుంది. ఈ సమయంలోనే శైవంలో కాలానుగుణ్యత కంటి తీవ్రమతవాదులు ఏర్పడ్డారు. జైన మత నిర్మూలన చేసే శైవులనుండి శైవులను రక్షించటానికి ఆనాటి ప్రభువులు పూనుకోలేదు జైనఆలయాలు, జైనవిగ్రహాలు ధ్వంసం అయ్యాయి. ఈవిధంగా జైనమతం ఆంధ్రదేశంలో క్షీణించింది. తూర్పుచాళుక్య ప్రభువులు వైదిక మతాభిమానులు. వీరిలో పరమభాగవతులు, పరమ మాహేశ్వరులుగా ఉన్నారు. చాళుక్యులు, చోళులు శైవమతాన్ని అభిమానించే

వారు. వెలనాటి చోడులు వైష్ణవమతాన్ని అభిమానించేవారు.

కాకతీయుల కాలంలో వీరశైవం ఎక్కువగా వ్యాపించింది గణపతిదేవుడు, రుద్రమాంబల కాలంలో శైవంలో కాలా ముఖులు, పాశుపతులు, కాపాలికులు మొదలైనవారున్నట్లు త్రిపురాంతకం, మార్కాపురం కాసనాలవల్ల తెలుస్తుంది. కాకతీయులు శైవమతాభిమానులై పుట్టికి వైష్ణవాన్ని కూడా ఆదరించేవారు. నెల్లూరు, నందలూరు, తిరుపతి మొదలైనవి వైష్ణవక్షేత్రాలుగా ప్రసిద్ధి కైచాయి. హరిహరమఠ ఆభేదం కల్పించి వైదిక మతాన్ని ప్రచారం చేయాలనే తిలపు కొందరికీ కలిగింది. తిక్కన ప్రభావం వల్ల గణపతి దేవచక్రవర్తివై కమతాభిమాని అయ్యాడు.

రెడ్డి రాజుల కాలం నాటికి ముస్లిముల ప్రభావం ప్రబలింది. ఈ ప్రభావం నుంచి వైదిక మతాన్ని, సంస్కృతిని కాపాడాలనే దీక్ష ప్రభువులలో కలిగింది.

విజయనగర పభువులు 'వేదమార్గ ప్రతిష్ఠాపనాచార్యులు' అయినప్పటికీ వీరు జైన, ఇస్లాం, క్రైస్తవ మతాలను కూడా పోషించారు. మతాన్నిటిని సమదృష్టితో చూచారు.

కుతుబ్ షాహీ ప్రభువులు ఇస్లాం మతాన్ని ఆభిమానించినప్పటికీ, ఎక్కువగా మతసహనాన్ని ప్రదర్శించినట్లు తెలుస్తుంది.

క క య

శిల్పం:- కాలవాహనుల కాలంలో ఆంధ్రదేశం శిల్పకళానిత్యం. కాలి వాహనుల కాలానికి చెందిన శిల్పం శేవం బౌద్ధనిర్మాణాలకు చెందినది. ఈ బౌద్ధ నిర్మాణాలలో ముఖ్యం స్థూపచైత్య విహారాలు. అమరావతి, దగ్గయ్యపేట, భట్టి

ప్రోలులోగల గూపాలు మిక్కిలి ప్రాచీనమైనవి. కాలవాహనుల సామ్రాజ్య నంతర కాలంలో బౌద్ధనిర్మాణాలు క్రిమంగా తగ్గుముఖం పట్టాయి. ఇత్యాకు ప్రభువైన ఎమలవల భాంతి మూలుని కాలం నుండి దేవాలయ నిర్మాణం ఆధికం అయింది. తూర్పు చాళుక్య ప్రభువులు కొన్ని దేవాలయాలు నిర్మించారు. వీరి సామంతులు ఆలయాలు నిర్మించటమే కాకుండా బౌద్ధదేవాలయోద్ధరణ కార్యక్రమాలు చేపట్టేవారు. ఈ ఆలయాల నిర్మాణంలోని స్వతంత్ర శైలి తూర్పు చాళుక్యరీతిని సృష్టించుచున్నది. పాలం పేటలోని రామప్పదేవాలయం, ఆలం పురం, ఆహోబిలం, కాలేశ్వరం, మంధని దేవాలయాల శిల్పాలలో కాకతీయ శిల్ప కళాపద్ధతి కనిపిస్తుంది. ఆనాటి దేవాలయాలు కుండరశిల్ప విన్యాసాలకు నిదర్శనాలు. విజయనగర రాజుల కాలంలో కొలటనృత్యాలను గోడలమీద చిత్రించేవారు. ఎన్నో గజకాలముల మహమ్మదీయ శిల్ప సంప్రదాయానుసారంగా నిర్మించారు. లేపాక్షి దేవాలయం విజయనగర శిల్ప కళాప్రతిభకు నిదర్శనం. మహమ్మదీయ ప్రభువుల కాలంలో హిందూ మహమ్మదీయ వాస్తు విజ్ఞాన ధోరణులు సమ్మిళితం అయ్యాయి. గోల్కొండలో కుల్తాన్ కులీ నిర్మించిన భవనాలు హిందూ పర్షిన్ నిర్మాణోక్తులను కలిపి న్నాయి.

చిత్రలేఖనం:- కాలవాహనుల కాలంలో చిత్రలేఖనం వ్యాప్తిగా ఉన్నట్లు గాధానప్రతివల్ల తెలుస్తుంది. ఆనాటి వారు గోడలమీద రామాయణ, భాగవతాది పురాణగాథలను చిత్రీకరించి కొన్నట్లు గాధానప్రతిలో ఉంది. కాకతీయుల కాలంలోని చిత్రలేఖన విధానం నాటి సాహిత్యం వల్ల తెలుస్తుంది. రెడ్డి రాజులకాలంలో కూడా గోడలమీద

చిత్రాలు లిఖించేవారు. ఆనాటి వారు బొమ్మను తూరికతో గీచేవారు. విజయనగర రాజుల కాలంనాటి చిత్రశిల్ప పోయ్యగీను చిత్రకళా ప్రభావం కనిపిస్తుంది. గోల్కొండ సుల్తానుల కాలంనాటి చిత్రశిల్పలో హిందూ పారశీక సంప్రదాయ సమ్మేళనం కనిపిస్తుంది. కొంతవరకు పాశ్చాత్య సంప్రదాయ ప్రభావం కూడా కనిపిస్తుంది.

నృత్యం, సంగీతం:- తూర్పు చాళుక్యుల కాలంలో దేవాలయాలలో దేవదాసీలు ఉండేవారు. వీరు తలితకళలను అభ్యసించేవారు. ఆలయాలు, రాజాస్థానాలు నృత్యసంగీతాలను పోషించేవి. గుణగ విజయాదిత్యుడు గాంధర్వవిద్యా వికారడ చెల్లవ్వకు అత్తలి గ్రామంలో మోక్షం ఇచ్చాడు. నృత్యవారిగోష్ఠులు సాగేవని చేబ్రోలులోని ఒక శిల్పం ద్వారా తెలుస్తుంది. వీణ, పిల్లవగ్రోవి, మృదంగం వంటి వాద్యాలు ఆనాటి శిల్పాలలో కనిపిస్తున్నాయి. కాకతీయుల కాలంలో కూడ వాద్య సంగీత గోష్ఠులు సాగేవి. మొరజ, ఆవజ, కాహళి, వీర మద్దెల, మద్దెల మొదలైన వాద్యవిశేషాలుండేవని నాటిసాహిత్యం వల్ల తెలుస్తుంది. గోల్కొండ ప్రభువుల కాలంలో కొలువులలోను, దేవాలయాలలోను, వివాహ సమయాల్లోను నృత్యప్రదర్శనలు జరిగేవి. కూచిపూడి భాగవతులు నాటకప్రదర్శనంలో పేరు పొందారు.

సాహిత్యం :- తూర్పుచాళుక్య ప్రభువులు తెలుగుసాహితీ వికాసానికి ఎంతగానో కృషిచేశారు. రాజరాజనరేంగుని కాలంలో భారతాంధకీయ ప్రారింభమైనది. కాకతీయులకాలంలో పూర్తి కావించబడినది. కొంతభాగం రెడ్డిరాజుల కాలంలో పూర్తి అయింది. తూర్పు చాళుక్యులుగల నుండి నేటివరకు సం

స్మృతాంగ, పారశిక కావ్యవాదములే కాక ప్రబంధము, శతకము, నవల, కథానిక వంటి ఎన్నో ప్రక్రియలలో తెలుగుసాహిత్యం అభివృద్ధి చెందింది.

వేషధారణ:- నాటి స్త్రీ పురుషుల వేషధారణ నాటి శిల్పాలలోను, సాహిత్యంలోను కనిపిస్తుంది. నాటివారు అలంకరణ వీర్యములు, చెవులకు కమ్మలు, కంకానికి హారాలను మోచేతుల వరకు కంకణాలను, పాదాలకు అందలను ధరించేవారు. వీరు కేకాలంకరణలో చాలా శ్రద్ధ వహించేవారు. కొందరు స్త్రీలు జాట్లును చుట్టగా చుట్టుకొని లేదా జడను వేసి కొని లేదా ప్రక్కలకు జాట్లును ముడివేసి కొని కొవ్వలాగా అలంకరించుకొనేవారు. పురుషులు తలపాగాను లేక శిరోధూషణాలను ధరించేవాడు ఆకాలంలో పూర్తి అలంకృతాలైన తలపాగాలు కూడా ఉండేవి. తెలుగుకావ్యాలలో నాటి వారి వేషధారణను గూర్చి చక్కగా వర్ణింపబడినది.

ఆచార వ్యవహారాలు:- తెలుగుదేశంలోని ఆచార వ్యవహారాలు నాటి కాస నాల వల్ల, సాహిత్యంవల్ల మనకు తెలుస్తున్నాయి. సంఘంలో వెలివేయటం, నూర్య చంద్ర గ్రహణ సమయాల్లో దానం చేయటం, ఆబోతుకు అచ్చువేసి వడతటం, వీరతాంబులమివ్వటం, ప్రమాణాలు చేయటం, ప్రయాణసమయాలలో శకునం చూడటం వంటి ఎన్నో ఆచారాలుండేవి. ఋణపత్రాలను వ్రాసి ఋణాలను తీసికోవటం, ఆ పత్రాలపై పాడులు సంతకాలు చేయటం వ్యవహారంలో ఉండేది.

పండుగలు:- తెలుగువారి జీవన విధానంలో పండుగలు ఎంతో ప్రాధాన్య్యాన్ని సంతరించు కొన్నాయి. తెలుగువారు ఏడాది పొడుగునా ఏదో ఒక పండుగ ఉండేది, శ్రీరామనవమి, జన్మాష్టమి,

5. వ్యా ద గీ త

డా॥ నందుల గోపాలకృష్ణమూర్తి

క. వేదములకు నభిల స్మృతి

వాదములకు బహుపురాణ

వర్ణంబులకున్

వాదైన చోటులను చా

మూలం ధర్మర్థ కామమోక్షస్థితికిన్.

భారతమునకు పంచమ వేద మను ప్రఖ్యాతి వచ్చుటకు కారణము తిక్కన మహాకవి సమచితముగ ప్రస్తుతించెను. వ్యాసమహర్షి అల్లారుమొద్యుగ పెండుకొన్న వాద్యయోధ్యానమున భారతము పారి జాతము. మౌనవారికి చతుర్విధ పురుషార్థములను పరస్పర వైరుధ్యము కలుగకుండ సాధించు సుపాయము కొంత సమ్యక్తముగ నుపదేశించుమహాకావ్యము ఆంధ్ర మహాభారతము. ఆధునిక కాలమున మౌన పులంధలు బుట్టలు బ్రద్దలు కొట్టుకొను సమస్యలకు సర్వజన సమ్మతమైన పరిష్కారము భారతము నూచించుచున్నది. గాంధీమహాత్ముడు భారతమునకు ప్రాణ సారములైన సత్యము, అహింసలను పాథకములుగ చేసికొని రాజనీతిలో నీలిన మేళ

వినాయక చవితి, దసరా, దీపావళి, సంక్రాంతి, మహాశివరాత్రి, నాగుల చవితి చేసికొంటారు. ఈ పండుగలు పబ్బాలు తెలుగువారి సంస్కృతి ప్రతీకలు.

ఇది సంక్షిప్తంగా తెలుగువారి చరిత్ర, సంస్కృతి.

ఆకాశవాణి ప్రసంగము - విశాఖపట్టణము 13-12-1989

వింది భారతదేశమునకు స్వాతంత్ర్యము సముపార్జించిన సంగతి జగద్విరమ.

ఈనాడు ప్రపంచమున అకాంతి, రక్తపాతము, హింసకు కారణము మౌన పుని స్వార్థపరత్వము. ఈ విశ్వమును ఆకులు రాలని పూలువాడని వసంతరామ ముగ రూపొందించుటకు సాహిత్యమే ఉత్తమ సాధనము. శ్రీకృష్ణపరమార్థ, నిష్కామకర్మయోగియైన ఆరుచునకు భగవద్గీతామృతమును కల్గి చెను. ధర్మవ్యాధుని కథలో ఒక కిరాతుడు బ్రాహ్మణునకు భగవద్గీతలోని సారము నుపదేశించెను వృత్తి ఏదైనను, సత్వస్వత్వము కలిగిన వ్యక్తియే పూజనీయుడు, జీతేంద్రియుడు, సత్యవాదియు, స్వధర్మ నిర్వహణదక్షుడు, మాతాపితృ భక్తుడు మన ధర్మవ్యాధుడు. వేదము చదివినా, కామ శ్రోధములకు బానిసయైనవాడు, క్రత్తి దైవము అగు కల్లిదండ్రులను గాలికి వదిలిపెట్టిన బ్రాహ్మణుడు కాశికుడు. ధర్మవ్యాధుని ఉపదేశము వ్యధగీతగ పరిమళించు మన్నది.

కాశికుడను బ్రాహ్మణుడు ఒక చెట్టు క్రింద కూర్చుని యుండగా కొక్కర రెట్టవేయుటచే ఆతని కొపాగ్నికి ఆ కొక్కర బలియైనది.

అంత మధ్యాహ్నముగుటచే, ఆకలిచే వీడినట్లు సమీప గ్రామమున పతివ్రత ఇంటికేగి భిక్షయడిగెను. అదేసమయమున ఆ పతివ్రతభర్త గ్రామాంతరము వెళ్ళి అలసిపోయినవచ్చెను. ఆ గృహిణి భర్తకు పరిచర్యచేసి, బ్రాహ్మణునకు భిక్ష వేయుటకు వచ్చెను. ఆ అవమానమునకు కాశికుడు ప్రళయ కాయుడైనట్లు ఇంటి ముంగిటకు వచ్చి అతిధికంబే భర్త 'ఎక్కడా?' అని గద్దించెను? ఆ పతివ్రత దివ్యదప్తిచే కాశికుని వృత్తాంత మరసి వినయమధురముగ, ఇంతక్రిత మీ బ్రాహ్మ

ఋణి కోపమానమనోయలేని కొక్కర మర
జింనినదని, క్రోధమోహములను జయం
చిన వ్యక్తియే బ్రాహ్మణ గౌరవము
పొందునని మెత్తగ మంకలించి, మిథిలా
నగరమునకు వెడలి, ధర్మవ్యాధుని
సేవించి ధర్మనూత్నము గ్రహింపుమని
హితోపదేశముచేసెను. ధర్మవ్యాధుడు,
కాశికుని నిమిత్తముగ చేసి కొని చేసిన
ధర్మోపదేశము అధునిక యుగమున కుప
యోక్తము. మానవుడు తనకు అధ్యమైన
ఉద్యోగమునకు త్రికరణకుద్ధిగ న్నాయము
చేయవలెను. వృత్తినిబట్టి వ్యక్తిని గౌర
వించరాదు. వృత్తము (నడువడి) గౌరవా
ర్హము. అన్ని పాపములకంటె క్రోధలోభ
మాలు, నరక ద్వారములు. ఈ రెండు బలహీ
నతలను జయించినవాడు పరమధార్మికుడు.
సేదు సుంకిప్తమైన యుగములో మానవు
నకు, అధర్మము ధర్మమువలె, గడ్డికప్పిన
నూయివలె గోచరించుచున్నది. అందుచే
మహాపురుషుల నడువడి మార్గదర్శకము.
అయినచో శిష్టులను గుర్తించుట ఎట్లు?
ఇది చిక్చ-ప్రశ్న. దానము, సత్యము, తపము,
యజ్ఞము, ఋణాత్వము, కామలోభనర్శ
నము, గురుజన కుకూమ, అక్రోధము,
సంతోషము, అధ్యయన నిరతి, దాంబీ
కము లేకపోవుట, దైన్యము లేకపోవుట,
నాస్తికగోష్ఠి లేకపోవుట, భూతదయ,
ఈ గుణబాహుళ్య మన్నవారు శిష్టులు.
ధర్మములు త్రివిధములు. (1) వేదవిహిత
ములు (2) కాస్త్రవిహితములు (3) శిష్ట
చరితములు. వేదచోదితములు, కాస్త్ర
విహితములు సామాన్యములకు ఆదుబా
టులో నుండవు. శిష్టుల శ్రీరామ, ధర్మ
జాల చరిత్ర అనుసరించుము.

అ హిం స

ఇది హింస, ఇది అహింస అని నిర్దే
శించి చెప్పుట చాల కష్టము. హాటకుడు,

నైపుణ్యముతో భూమిని దున్నునపుడు,
ఆతని నాగలి కట్టునకు అనేక ప్రాణులు
చచ్చిపోవుటలేదా? మనము త్రాగునీటిలో,
పీల్చు గాలిలో అనేక ప్రాణులు చచ్చి
పోవుట లేదా? మానవుడు హింస
చేయుట జరుగుతున్నదని భావించినచో
జీవయాత్ర ప్రతిక్షణము ఒక అడుగైనను
ముందుకు సాగనా? ఉత్తమ ధర్మాచరణ
ములో ఒకింత హింస జరిగినను అది
హింస కాదు. వైద్యుడు రోగియొక్క
గుప్తాంగము ఖండించి శేషాంగము రక్షిం
చుట కూడ హింస అగునా?

వ త్య ము

దీనికి భారత కారుడు చక్కని వ్యాఖ్యా
నము చేసెను. చూతహితమే సత్యము.
ఒక రోగి, పుట్టెను రోగముతో వచ్చి
వైద్యుని ఆశ్రయించినపుడు, ఆ రోగికి
తాను బ్రతుకు ఆశ కలదా? అని దైన్య
ముగ ప్రశ్నించెను. అప్పుడు వైద్యుడు
అసత్యమైనను పలికి, ఆ రోగికి ఆకారణ
మాదయింపజేయుట ధర్మము కాదా?
ధర్మనూత్నము అలిగమానమైనది.

క ర్మ మ హ త్వ ము

కర్మఫలమును ఆత్మను గుణముగ త్రిపు
కొనుట మన చేతిలో లేదు. ధర్మచిత్తులు
చేయు కార్యములు ఎందుకో ఫలించుట
లేదు. బ్రూరులు, గుఱ్ఱము అల్పప్రయ
త్నముచేతనే విశేష ఫలమును పొందు
చున్నారు. పురుషుడు కర్మాధ్యయనుడు కాక
పోయినచో, ఆపదలు, వ్యాధులను, మర
ణమును ఏల నివారించుకొనుటలేదు!
మానవుడు విషయాభాసమునకు మూలమైన
మనసును స్వాధీనము చేసికొనవలెను.
ఇంద్రియలోలుడైన పురుషుడు గాని
రాగంబున కరిగెను. రాగము కలన
లోభము తిరిమిగును. లోభికి దయ, దాక్షి
ణ్యము లుండవు. సమద్ధితవృత్తితో పాప

నే టి న్ని తి

శ్రీ గౌరీభట్ల యురావళరమ అవధాని

నీ హత్యలు వృష్టించి హనియింతురొకచోట
కక్షలతో కిరికట్టి వచ్చి
కులమతింబుల రెచ్చి గొట్టియు నొకచోట
కొంపలుగూర్చి గగోయదెచ్చి
రాజీయముచేరి రాజ్యంబు లొకచోట
పొనగక పొగనెగల్ పుట్టుకొచ్చి
దొంగనము మానభంగంబు లొకచోట
వికటాబ్రహ్మసంబు స్వేచ్ఛ హెచ్చి

గీ ధరణి దట్టలగ న దు జరిగుచుండె
పొరజీవనీయ దేజాదుగాగ
దిక్కుదోచన నేతిల ఎక్కువనగ
దిగులగావుండి మన భరితదేశ జనని.

చ॥ భరతప్రదేశ మిద్ది బహుభాషల సంగమ
నారమిద్ది సు
స్థిరతకు శీలసంపదకు జీవనదీ
సుగమముగిన్ నిరం
తరమున నంత స్నేహబలదాయక
మహిమి విశిష్టమై నుం
దిర ధరహాసభారతికి దాసుడనై
ప్రణమిల్లుచుండెదన్.

—0—

కార్యములకు ఒడిగట్టును. అట్టివాడు
పెద్దవారు చెప్పినను వినడు. కుజకుల దెస
ప్రీతి కలుగును. ఇట్టి వ్యక్తికి త్రికరణము
లకు పొంతిన నుండదు. సర్వభూతములం
డున్న పరమేశ్వర సుందర్యము చేయ
వలెను. ధర్మవ్యాధుడు, ఇత విజ్ఞానో
న్నతి పొందుటకు కారణము స్వధర్మా
చరణము. జననీ జనక సమారాధనము,
సర్వేశ్వరస్మరణ బుద్ధికో కర్మాచరణము
చేయుటచే కలిగినదని విన్నవించెను.

పిమ్మట ఆత్మ నిశ్శయ్యము, పరమ
బ్రహ్మము పొంగు విధ ముపదేశించెను.
ఈ చిన్నకథలో మహామనీషియైన వ్యాస
మహర్షి పూరితమోలో నూత్రమువలె
భగవద్గీతా మృతమును అనుసంధించెను.

0—0

విజయనగరం : గురజాడ స్మారక తీర్థ కేంద్ర గ్రంథాలయంలో స్థానిక పాహితీ మిత్ర సమాఖ్య విజయభావన 28-8-1990 మంగళవారం సాయంత్రం “విజ్ఞాన వీచికలు” కార్యక్రమాన్ని నిర్వహించింది.

విజయనగరానికి చెందిన హ్యూమన్ అభివృద్ధి ర్యర్ కురియూ ‘మెరిట్’ అసోసియేషన్ అధ్యక్షుడు అయిన డా॥ పి. భాస్కరరావు ప్రధాన వక్తగా పాల్గొని ‘మానవ కీవనిర్మాణ సిద్ధాంతం’ అనే విషయంపై సోదాహరణ ప్రవచనం చేసారు.

మానవ దేహంలో ప్రత్యేకంగా అభివృద్ధి చెందిన ప్రత్యుత్పత్తి వ్యవస్థలో ఒరియమైన విభేదనం వుందని తన పరిశీలనా ఫలితముల ద్వారా శాస్త్రయుక్తంగా ఈ విషయాన్ని బుజువుపరచగలనని డాక్టర్ భాస్కరరావు చెప్పారు. ఈ వ్యత్యాసాన్ని శాస్త్రజ్ఞులు నామావ్య ప్రజానీకానికి అపగాహన అయ్యే రీతిలో వివరిస్తే అది మానవాళి మనుగడకు ఎంతో వుపయోగకరంగా వుంటుందని సూచించారు.

పురుషుని దేహమందలి కుడి ఎడమ వ్యవధానమండి విడుదల కాబడిన శుక్రకణాల మధ్య జరియమైన భేదం వుంటుందని, అలాగే స్త్రీ కుడి, ఎడమ అందిములమధ్య జరియమైన భేదం వున్నట్లు డా॥ భాస్కరరావు చెప్పారు. స్త్రీ కుడిఅండము ఎండించడం చెందటంవలన ఉత్పన్నమైన శిశువుకు స్త్రీ హోర్మోనులైన ‘ఈస్ట్రోజెన్’, ‘ప్రోజెస్టారెన్’ అధికకాళంలో ఉంటాయని, ఎడమ అండం పరివీరణం పొందటంవలన ఉత్పన్నమైన శిశువులో ‘టెస్టాస్టోన్’ అంటే మలక్షణములను సంతరింపజేసే హోర్మోనులు అభివృద్ధి చెందుతాయని తన మానవ ప్రత్యక్ష పరిశీలనాపద్ధతిలో ప్రయోగత్మక ‘మానవకీవ నిర్మాణ సిద్ధాంతం’ వలన బుజువు చేయగలనని డా॥ భాస్కరరావు అన్నారు.

ప్రపంచ జాభలో అధికకాళం కుడి అండ నిర్మాణక్రమానికి చెందినవారని, ఈ నిర్మాణక్రమం పరివీరణంలో పాల్గొనే అండంపై ఆధారపడి వుంటుందని తన పరిశీలనా ఫలితములద్వారా వెల్లడైనట్లు డాక్టర్ భాస్కరరావు వివరించారు. అంతేగాక స్త్రీలను పాజిటివ్ బాడీలుగాను, పురుషులను నెగిటివ్ బాడీలుగాను అభివృద్ధింపటానికి వారిలో గల అంతర్గతమైన విద్యుదావేశాలే కారణమని అయిన అన్నారు.

సాధారణంగా ఒక అండం ఎరిదీకృతం కావాలంటే తల్లినుండి పాజిటివ్ ఆవేశంకో కుడిన అండం, తండ్రి నుండి విడుదలైన నెగిటివ్ ఆవేశంకో జతకూడాలని అందు వల్లనే నేటి మానవాళి మనుగడ సాధ్యమైందని తన ప్రయోగపూర్వకమైన పరిశీలనా ఫలితంలో డా॥ భాస్కరరావు దృవీకరించారు.

6. విజ్ఞాన వీచికలు

శ్రీ ఆచార్య భావన్

ఇంతవరకు అభివృద్ధి చెందిన ఆధునిక వైద్య విజ్ఞానశాస్త్రానికి ఈ మానవ ప్రత్యక్ష పరిశీలన పద్ధతి (Method of Direct Human Observation) జోడించినట్లయితే వైద్యరింగంలో నేటికీ వెలుగుచూడని, ప్రశ్నార్థకంగా మిగిలిన ఎన్నో భయంకర వ్యాధుల ఉనికిని అసరీరిగా గుర్తించగలమని డా॥ భాస్కరరావు చెప్పారు.

తన పరిశీలనాఫలితముల వలన మానవ ప్రత్యుత్పత్తి వ్యవస్థవలన విడుదలైన అండములు, శుక్రకణాలు అర్జిత లక్షణములలో పాటు విద్యుదావేశములనుకూడా కలిగివుంటాయనీ, ఈ విద్యుదావేశాలే జీవనిర్మాణంలో ముఖపాత్ర వహిస్తాయనీ డా॥ భాస్కరరావు చెప్పారు. ఈ ఆవేశాలు క్రమేణా

శరీరునుండి, విడుదల కావటంవలన శరీరం రకరకాల వ్యాధులకు అలవాటమైపోవటం అయిన తన పరిశీలనలో గమనించినట్లు వివరించారు. అంతేగాక శీవులు ఈ పాజిటివ్, నెగిటివ్ విద్యుదావేశాలను స్వయంప్రతిపత్తి ద్వారా సంగ్రహించుకునే స్థితిలోవుంటేగాని ప్రత్యుత్పత్తి దశకు చేరుకోలేవని డా॥ భాస్కరరావు చెప్పారు. పాక్షికమైన విద్యుదావేశ విడళసము శరీరమును రాత్కాలిక రుగ్మతలకు గురిచేస్తుందనీ ఒకవేళ ఈ విద్యుదావేశాలు శరీరంలో బలహీనమై క్రమేణా క్షీణ దశలో వుంటే ఆ జీవి భయంకరమైన, దీర్ఘమైన వ్యాధులకు అలవాటమై బృంకి, క్విశించి మృత్యువాత వడటం జరుగుతుందని డా॥ భాస్కరరావు వివరించారు.

అంతేగాక పురుషుని కుడివృషణం నుండి విడుదలైన వీర్యకణాలలో ‘Y’ క్రోమోజోము మాత్రమే అర్జితలక్షణములలోపాటు ఈ విద్యుదావేశమును కలిగి ప్రత్యుత్పత్తి చర్యలో పాల్గొనే నామర్థ్యమును కలిగివుంటుందనీ, లండవలన ఉత్పన్నమైనటువంటి శిశువు మగివానిగా వు టాడనీ, అందుగానే ఎడమ వృషణమునందలి ప్రత్యుత్పత్తి దశలో నున్న కణం పిథజన పొందటంవలన ఉత్పన్నమైన నాచుగు పిల్లకణములలో ఒకే ఒక్క కణం ఈ విద్యుదావేశాన్ని సంతరించుకుని ప్రత్యుత్పత్తి చర్య జరిపేందుకు శక్తి కలిగి వుంటుందని డా॥ భాస్కరరావు వివరించారు.

ఈ విద్యుదావేశాలు చర్యలో పాల్గొనే అండములలో క్షీణదశలో నున్నట్లయితే ఎటువంటి అసర్థాలను ఉత్పన్నమైన శిశువుల్లో కలిగిస్తాయో అందుకు ఉదాహరణ : పిల్లలో వర్తి మాట్లాడటం, మెల్లకన్ను, పెరుగుదల లేకపోవటం (మానసికంగాకూడా), అస్తి వ్యస్తమైన ప్రవర్తన మొదలైనవంటివి డా॥ భాస్కరరావు పేర్కొన్నారు. స్త్రీ గర్భాశయం నుండి విభిన్న విద్యుదావేశాలగుల శిశువులను ఉత్పత్తి చేయటంవలన, స్త్రీ గర్భాశయం

విద్యుదావేశరీత్యా అంతరాయం చెందటంవలన గర్భాశయానికి సంబంధించిన రకరకాల 'కేన్సర్' వ్యాధులు అభివృద్ధి చెందుతున్నాయనీ; నెలలునిండి కూడా కనీసం రుద్రులు లేక జన్మిస్తున్న శిశువులు, ప్రింటర్ తగిన వ్యవధి లేకుండా అధికంగా కనవడే రక్తస్రావాల, ఇంకా ఎన్నో రకాలైన వ్యాధులు ఈ విద్యుదావేశాల అంతరాయంవల్లనే ఏర్పడుతున్నాయనీ, నేటి ప్రపంచాన్ని భయకంపితం చేస్తున్నటువంటి 'ఎయిడ్స్' (HIV వైరస్) లాంటి వ్యాధులు శరీరంలో ఈ విద్యుదావేశాలు పూర్తిగా కుప్పిరించుపోవటం వలన ఉద్భవించుతున్నాయనీ; వ్యాధి నిరోధక వ్యవస్థకు ఈ విద్యుదావేశాలతో అనినాభావ సంబంధం వున్నట్లు తన ప్రత్యక్ష పరిశీలనా పద్ధతులవలన కనుగొన్నట్లు డా॥ భాస్కరరావు చెప్పారు.

కేవలం సాహిత్యపేతలేగాక వైద్యశాస్త్ర పేతలకూడా పలువురు హాజరయిన ఈ సభ విజ్ఞానదాయకంగా కొనసాగింది. శ్రోతల సందేహాలకు డా॥ భాస్కరరావు శాస్త్రీయమైన సమాధానా లిచ్చి వారిని సంతృప్తిపరచటం గమనించదగిన విశేషం.

రష్యా, జర్మనీ, పారిస్ మొదలైన విదేశాలలో వున్నటువంటి జీవశాస్త్ర పరిశోధనా కేంద్రాలనుండి తనకు వీలవు వచ్చిందనీ, అయితే తాను మన దేశంలోనే వుండి పరిశోధనలు జరిపి 'మానవ జీవ విర్మాణ సిద్ధాంతం'ను పరిపూర్ణ ప్రదారం చేయాలనుకుంటున్నట్లు పట్టుల హర్షధ్వనాలమధ్య డా॥ భాస్కరరావు వెల్లడించారు.

విజయనగరం-మహారాజ హెడ్ క్వార్టర్స్ హాస్పిటల్ మెడిల్ సూపరింటెండెంట్ డా॥ వి. రామారావు ఈ సభకు అధ్యక్షత వహించారు జగత్తు ధర్మాలను పరిశోధించే చేపేదే శాస్త్రం (Science) అని చెప్పతూ, జీవనిర్మాణం మానవునికే పరిమితం కాక పోయినప్పటికీ, ప్రాణికోటి కంటికి కల

మానికమైనది 'మానవజన్మ' అని డా॥ రామారావు అభివర్ణించారు. మానవజీవము 'కణము'తో ప్రారంభమయిందనీ; బాక్టీరియా, వైరస్లు కణముకన్నా సూక్ష్మమైనవనీ ఆయన వివరించారు. జీవప్రసారంకోసం ప్రకృతి విరివిగా నాథన సంవత్సరం ఏర్పరచుతుందని ఆయన అభిప్రాయపడ్డారు. పంజాపారంపర్యంగా వచ్చే వ్యాధులను ఆయన వివరిస్తూ, తల్లివలన మగశిశువుకి వ్యాధులు సంక్రమిస్తాయని ఆయన పేర్కొన్నారు. మానవ జీవనిర్మాణ సిద్ధాంతంలో డా॥ భాస్కరరావు ప్రతిపాదించిన కొన్ని అంశాలను డా॥ రామారావు అభినందిస్తూనే, కొన్ని అంశాలు తన దృష్టిలో శాస్త్రసమ్మతిమైనవి కావని విమర్శించారు. డా॥ భాస్కరరావు తన పరిశోధనలను శాస్త్రసమ్మతంగా కొనసాగించి, సమాజానికి ఉపయోగపడే విధంగా పరిణామాలను సాధించటానికి కృషి చేయాలని డా॥ రామారావు కోరారు.

పాలకొండకు చెందిన సంస్కృత చండితులు శ్రీ పి. టి. జి. వి. రంగచార్యులు ఇటీవల రచించి, భారత భారతి ప్రచురణగా వెలువరించిన 'మన మహర్షులు - ఆధునిక విజ్ఞానము' అనే గ్రంథాన్ని విజయభావన కార్యదర్శి శ్రీ కె. మార్కండేయులు తన సమీక్షద్వారా పరిచయం గావించారు. గత శతాబ్దిగా మానవుని విజ్ఞానం వెర్రికలలు వేసి మన మహర్షులు అందించిన సవాదాలను విరివించటం జరుగుతున్నదనీ, దీనివల్ల తరతరాల జాతి నిర్వీర్యం కాగలదనీ, విజ్ఞానైన వారు దీన్ని అరికట్టాలనీ, ఆ వుద్వేగంతోనే శ్రీ ఆచార్యులు ఈ గ్రంథాన్ని రచించినట్లు శ్రీ మార్కండేయులు తన సమీక్షలో వివరించారు. ప్రశ్న-సమాధానపూర్వకంగా చర్చి సందేహ నివృత్తి చేస్తున్నట్లు సాగి ఈ గ్రంథరచన అద్భుతముగా వుందని శ్రీ మార్కండేయులు అభినందించారు. గ్రంథ రచయిత శ్రీ పి. టి. జి. వి. రంగచార్యులు

సభలో పాల్గొని ఉచితరీతిని సంస్థకు శృంగార కథలు తెలియజేసారు.

ఈ సభకు ముఖ్యఅతిథిగా విచ్చేసిన ప్రేమ వమాజం కార్యదర్శి, శ్రీ ఎల్. కె. జైన్ విజయభావన సంస్థకు, ప్రధాన వక్త డా॥ భాస్కరరావును అభినందించి; శాంతి, పులమాని, మొమెండోలలో ఆయనను ఘనంగా సన్మానించారు. ఈ సభలో పాల్గొన్న అతిథులందరికీ శ్రీ జైన్ సంస్థ తరపున మొమెండోలను అందజేసారు.

విజయభావన సహాయకార్యదర్శి శ్రీ పంతుల టి. జి. మూర్తి ప్రసాద్ ప్రార్థనతో ప్రారంభమైన ఈ సభకు ప్రధాన కార్యదర్శి డా॥ ఎ. గోపాలరావు స్వాగతం చెప్పి అతిథుల పరిచయం గావించారు. కార్యదర్శి శ్రీ పి. వి. యల్. సుబ్బారావు సందేశాలు చదివారు. కోశాధికారి శ్రీ గంటి మురళీధర్ వందన సమర్పణలో సభ విజయవంతంగా ముగిసింది.

గత 40 సంవత్సరములుగా తెలుగు, హిందీ గైడ్ లలో ఉక్తిమమైనవిగా ప్రసిద్ధికెక్కిన "ఫైవ్ పండిట్స్" గైడ్స్ చదవండి! చదివించండి!!

B. V. & CO.,
6-4-24, Tyagaraja Nagar,
RAJAHMUNDRY-583 101.

7. ఆదిభట్ల పట్టాచిరామయ్యగారి అమరుకం ర స జ్ఞ భూ మి క

—జాతీయచార్య యస్వీ జోగరావు

ఆదిభట్ల అనేకరికి నాకు శ్రీ నారాయణదాసుగారే స్ఫురిస్తారు. వారికి వీరే మవుతారో తెలియదుగాని ఇరువురికి ఒక చుట్టరికం మాత్రం వుంది. శృంగార సర్వజ్ఞ చిరుదాభిరాముడైన ఆయనవలె ఈయనకూడ శృంగార పట్టాభిరాముడై చమత్కారచేసుకుడే, పద్యం ఎక్కడ దుగా నడపగల కవితా కళానుభవ హృదయుడే.

శృంగారోరసరాజ యన్ననడి
ప్రాచీనమ్మ రాస్త్రీయ మా
భంగిన్ మెచ్చరు సుంత యాధునిక
వాసిన్ వితర్కించియున్
శృంగారాభృత కావ్యకూ యమరుకం
చే దెన్లు గావించెదన్
రంగారన్, గొనుడంకి తమ్ము గనువారన్
కూర్చిన పాత్రమున్

ఎంత గడుసురి యీకైస ! అంత
మేల కిచ్చినట్లు? ఒక వంక తన కృతి
పతి శ్రీసంపత్కుమారులని ముంగుగానే
చెప్పే మరి యీ మాట కర్థ తేమిటి?
రసగాజమైన శృంగారాన్ని కనువారన్
అంటే పొందువారమా, అంటే అనుభ
వించే యోగ్యతగలవారు. వారందరికీ
గూడ ఇది అంకిత మన్నమాట. పాపం
మిగతావారి సంగ తేమిటి?

శృంగారం రసరాజవెల్పానాడ? అది
కాదు అసలు సంగతి-సృష్టిమూలమాత్రం
ప్రధాన ప్రాతిపదికగా గలది శృంగారం.
అందుకే శృంగార ఏవ ఎవ్వరస

అని సాగదీకాడు శృంగార ప్రకాశకర్త
ఆచార్యభోజదేవుడు. అంతేకాదా శృంగారం
సర్వప్రాణి హృదయ గోచరమైనది.
కావ్యాత్మియైన వ్యంగ్యవైభవానికి కడ
మగనాలన్న మిన్నగా ఆశ్రియమై
యోగి. సంగీతం వలె ఆపాతమధురి
మైనది. సద్యోహృద్యం, సృష్టయ
నైకద్యమూలయినది. అనుభవైక కేద్యము,
ప్లాదకమయము, అవశ్యపరతంత్రము,
వితిత వేద్యాంతరము మొదలైన బ్రహ్మ
నందలతాణాలను గుర్తింపజేసే ప్రృతి
పుక్తి మిమన బ్రగల్గించిన భగవదాశీ
సౌందర్యం. ఆ సౌందర్యస్వాదం శృంగారానికి
కూర్చుచూ అనుభవవేళ్ళ తదభావ
తేళ గూడ అంతరింగ మంతరింగ అగ్గలు
పట్టి ఆక్రమించి వుండేది. భిన్నదేశో
త్పన్నమలూ భిన్నకాలోత్పన్నమలూ
అయిన సర్వకావ్యాల్లోనూ ఉత్తమోత్త
మంగా పరిగణింపబడేవల్లా అంతో
యంతో శృంగార స్ఫుర్త లేవండా
నుండదు. అంటే ఏమన్న మాట? ఉత్త
మ కావ్యలక్షణాల్లో శృంగారపుటానికి
యొకటన్నమాట. అందుకే శృంగార ఏవ
మధురః పరప్రహ్లాదనో రః అని శృం
గారీతత్కవిః కావ్యజాతం రసమయం
జగత్ అని అనందవర్ధనుని వక్కాణ. ఆ
మహానుభావుడే గాని ఒక కావ్యం ప్రాసి
వుంటేనా అమరుకం బాబులా వుండేది,
కాదంటే కళాపూజ్ఞుడయ్యాన్నీ మించి
పోయివుండేది. అసలీ రసజగత్తే అవ
కరించి వుండేది.

అలాగని అమరుకం తక్కువేమీ తిన
లేదు. శృంగారశైల్యాపి వేసిన వలవాలకు
రంగస్థలమిది. ఏ శ్లోకాని కాశ్లోకం
పూర్వాపరసంబంధనిరపేక్షమైనస్వయం
ప్రతిపత్తికలిగివున్న ఒక్కొక్క శ్లోకం
లో ఒక మహారసవత్తర సన్నివేశం
కొండ మధ్యమందు కొంచెమై యుండదా
అన్నట్లు పరిస్ఫురిస్తుంది ఆ వెళ్ళు ప్లాష్
బ్లాక్ టెక్నిక్లో భావుకుడైనపాతకు
డికి కథ అల్లుకోవడానికి కావలసినంత
అవకాశం వుంటుంది. అమరుకవేరక శ్లోకః
ప్రపంధశ్చతాయతే అనే ఆభాగకానికి
అర్థం అదేమిటి!

అతివికారమైన అంతఃపురంగం అమర
కుడనే నాహారాణా తనపేరు నేతీవీరకాయ
కాగా ననవిల్తుని బాగా ఉద్ధ స్తున్న నడి
వయస్సులోనే హగాత్తుగా పరమపదించి
చగా ఉభయభారతీవేది పుణ్యమాయని
అపరిచితైః మైన కామకాస్త్రంలో
పూర్ణస్పృహ కాదడం కోసం తన పర
కాయ ప్రవేశం పొందేసి ఆదిశంకరుడే
అమరుకుడై కోటలో పాగావేసి అంతః
పురమంతటిన్ ఆమకాని చక్కగా సాగు
చేసి ఆ అనుభవంతో ఈ కావ్యం చేప్పే
డని ఒక ప్రాచీనకాలపు ప్రతీతేవుంది.
అది కట్టుకథ అని కొట్టిపారేద్దామను
కున్నా ఒకటి మాత్రం అనుభవం వెంట
బట్టి కొటికి పడగత్తిం రసికండు రాసి
వుండాలి కాని ఆ కావ్యం ఉత్తి ఉహా
గానంతో ఎకడో అల్లాటప్పయ్యరాసింది
కాదు. ఒక్కసారేమనిపిస్తుందంటే
పేరిగాడు ప్రతాపరుద్రుడైతే వాడి హు
కుం ఎలాచలామణిఅయిందో అసలు పుట్టు
కన్యానీ అయిన శంకరుడే సుసారి
అయ్యేసరికి ఆ కాలాంతఃపురంలో అలా
విజృంభించి వుంటాడేమా! ఏమయితే నేం
కావ్యంలో శృంగార పరాశక్తి విశ్వరూ
పం ప్రదర్శించింది. అందుకే ఈ కావ్యాన్ని
(తిరునామ 17వ శ్లోకం)

8. తాళ్ళపాక తిమ్మక్క “సుభద్రా కళ్యాణం”

—శ్రీ డి. వి. శ్రవణ్ కుమార్, M A [Ph D],

తాళ్ళపాక వంశ విఖ్యాతికి మూలపురుషుడు, పదకవితా పితామహుడైన తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యుని ఇద్దరు భార్యలలో పెద్దభార్య తిమ్మక్క, గండవ భార్య అక్కాంబ. అన్నమయ్య, తిమ్మక్క అకు నరసింగన్న జన్మించాడు. అక్కాంబకు పెదతిరుమలాచార్యుడు, నరసమోంబ, తిరుమలాచార్యులు జన్మించారు. తాళ్ళపాక తిమ్మక్క విద్యుమణి అనీ, కవయితి అనీ, ఆమెచే రచించబడిన ‘సుభద్రా కళ్యాణము’ అను మంజరీ ద్వీపద కృతి వలన చెప్పుకొన్నాము. ఇది గేయసృష్టి.

‘సుభద్రా కళ్యాణం’ పది పుటలుగల రచన. దీని కర్తృత్వ విషయంలో భిన్నా భిప్రాయాలున్నాయి. దీన్ని 1900లో తిరుపతి ప్రాచ్యపరిశోధన సంస్థవారు ప్రచురించారు. దీనికి సంబంధించిన తాళ్ళపత్రిప్రతిని కీ॥శే॥ వేటూరి ప్రభాకర శాస్త్రిగారు సేకరించి, ఈ గ్రంథకర్త తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యుని భార్య తిమ్మక్క అని చెప్పారు. శ్రీయుతులు పింగళి లక్ష్మీకాంతం, దివాకర్ల వేంకటాచార్యుని, నిడదవోలు వేంకటరావు, తిరుమల రామచంద్ర, తిమ్మాకజ్జల శోదండరామయ్య, చాగంటి శేషయ్య, ఆరుద్ర శ్రీనిధి బాణగిరి రాజమ్మ తదితరులు వేటూరి వారి అభిప్రాయాన్ని బలపరిచారు.

కాని సుప్రసిద్ధ రచయిత, సాహితీ విమర్శకులైన తాపిధర్మరవు మూర్తిం ‘సుభద్రా కళ్యాణం’ కర్తృత్వ విషయంలో వేటూరి వారి అభిప్రాయంతో విభే

దించారు. ఇది తిమ్మక్క రచన కాదనీ, అందుకు తాపి ధర్మరావు కొన్ని కారణాల్ని చూపినారు. కాని తాపిగారు చూపిన కారణాలు నిరాధారమని తేల్చి, ‘సుభద్రా కళ్యాణం’ని తాళ్ళపాక తిమ్మక్క రాసిందని ‘తాళ్ళపాక కవుల సాహిత్య సేవ’ అనే పిహెచ్. డి. గ్రంథంలో డా॥ ఆశోపల్లి విద్యానతిగారు నిరూపించారు.

తెలుగు కవితా ఉద్యమనామక కవితా పుష్పాలలో కావ్యసౌరభాలు గుభ లింప చేసిన కవయిత్రులలో మనకు తెలిసినంతలో ఈ తాళ్ళపాక తిమ్మక్కయే మొదటి తెలుగు కవయిత్రి అని చెప్పవచ్చును. యల్ల, ముద్దులగిరి, తిరిగొండ వేంకటాంబ ప్రభృతులు తిమ్మక్క తరువాతి వారేనని చెప్పవచ్చు. అంగువల్ల తొలి తెలుగు కవయిత్రి యైన ఈ తిమ్మక్క తన ఎక్కువ వయస్సు తాళ్ళపాక వ కానిక కవితాప్రశస్తతి, కీర్తి, అందజేసిందని చెప్పవచ్చు.

ఈ ‘సుభద్రా కళ్యాణం’ అను లఘు కృతిని తాళ్ళపాక తిమ్మక్క మంజరీ ద్వీపదశ్లోకాన్ని దీక్షాన గవించి ఈ కృతి ఎకవింశతిం శేసిండ్ శ్లోకాడం తిగు. కథాగర్భంలోనే గ్రంథం ప్రారంభించబడి ఉంది. తిమ్మక్కయే గ్రంథాంతమున ‘అవనిలో తాళ్ళపాక స్మయ్య గారి, తిమ్మక్క చెప్ప దాను సుభద్రా కళ్యాణ ము పాట కడు మంచి శేషలక్షణ నీ పాట పాడినా విన్న ప్రేమిని నాటి చేతువైయ్యం’ నని ఈ గేయకృతిని గురించి చెప్పింది.

మంజరీ ద్వీపద :

మంజరీ ద్వీపదవలెనే పాదమున మూడు ఇంద్రగణములు, ఒక సూర్య గణము ఉండును. యతి నియమము ఉంది. కాని ద్వీపదలోవలె ప్రాసని యమము ఇందులో లేదు. ‘వలగు ప్రాసంబడు, వరుస మంజరికి’ అని లాక్షిశీసులు మంజరియందు ప్రాసని యమాన్ని నిషేధించారు. మంజరి

(16వ పేజీ తరువాయి)

ఇప్పటికే ఎందరో అనువాదం చేశారు, ఈయన చేసుకున్నాడు, మల్లా యీ అనువాద మెంగుకు అని ప్రశ్నిస్తే రాఘవేశ్వరు చారిత్రిము గెండలొచ్చి గకులన్ వాక్రచ్చి గులదే ములనిగేల రామాయణం బన్నచో ఈ ప్రపంచక మెల్ల నెల్ల వేరి (చేసిన సం॥ సోదే నే యుయిన్నిది) తిమ్మక్క యనుభూతి తనకాన అన్నదే సమాధానం. ఇది గర్భాదానం లాటి మో కాదు. అసలు శబ్దం గర్భాదానం కథనేన అనువాదం సరిగా ససిగా చేశాడా శ్రీ ఆశేనే ప్రశ్న. ప్రతి పద్యంలో మిన్నటి పసి గీతెత్తిమ్మ చివుడిగాననంబోవిని నానగాతంల కొన్ననా మూలభావాన్ని అర్థమట్టుగా మూటకడిగి సంస్కృతీకృతీక ధీమగా తెలుగు లుకుబడిని వలయిస్తూ, రసానుభూతిమైన శైలి గలితొన్ని పంశ విస్తూ ముక్కుపైన ఎట్టాభరాముడు రాయం లుల్ల చేశాడీయి.

తిరిగి తి ఆ 1940 వంశ శేషోగాని తాదృశమైన కావ్యం తనకు శాసే నిర్మించ లేదా అనేవంత నిలువ ననలోను, ంభుప్రస్థ భావలోను, సేవల భావు కతిలోనూ అంటే కావలసిన స్వల్ప లక్షణంగా వుండి యాకునప. ఒక స్వతిం త్రికృతి విరిచిస్తే మావాలని ముచ్చటగా వుంది.

. —...

యందు ఏచరణాని కాచరణం విచ్చు కొన్న రక్కలవలె విడివడి విస్తృతమై భావకును సుగంధాల్ని వెదజల్లుచుండును. అందువల్లే మంజరి అనే పేరు దీనికి పొరకమైందని చెప్పవచ్చు.

ఇతివృత్తం :

సుభద్ర, అర్జునుల పరిణయమే ఇందలి ఇతివృత్తం. ఇందులోని కథ నన్నయగారి భారత కథారచనమును అధికంగా అనువర్తిస్తున్నదని చెప్పవచ్చు. కొన్ని కల్పనలు కూడా గలవు.

ద్రౌపది పరిణయానంతరం పాండవులు ఇంద్రప్రస్థమున ఉండుట, ద్రౌపది ధర్మరాజు శయ్యాగృహమున ఉండగా అర్జునుడు అక్కడికి ప్రవేశించిన తప్పిదమునకు, నారదుని వచనానుసారము అర్జును ఓ తీర్థయాత్రలకు వెళ్ళుట, తీర్థయాత్రలలో ఉంటున్నది, చిత్రాంగదను పరిణయమౌడుట, బలరామ కృష్ణులు రైవతికాన్తినున్న సమయమున కపట యతి రూపమున శ్రీకృష్ణుని ఆనుమతితో సుభద్రను వివాహమౌడుట మొదలుగాగల్గిన భారత కథా విషయములు ఈ కృతియందు ఇతివృత్తముగా స్వీకరించబడియున్నవి.

పాత్ర చిత్రణము :

తాళ్ళపాక తిమ్మక్క పాత్రచిత్రణ క్లాసునీయం. ఉదాహరణకు ఓ గండు ఘట్టాలు - కపట యతి చేసిన చేష్టలకు ఆశ్చర్యపడి సుభద్ర శ్రీకృష్ణునితో, 'ఎక్కడి యతి వరుండితడు, వోయన్న చూడ సంయమిగాని చూడ కాడితడు, అని వల్కెను. అప్పుడు కృష్ణుడామెను బుద్ధిగించి, యతిని చూసి, 'ఇచ్చట చెప్పిన యితి సుభద్ర యచ్చట రామునితో నలిగి చెప్పినకు యీ ద్వారకాపురి యిందుండ బోగు, ఏమి యీ తొందర పనులని' కలిచేసి, మందలించి వచ్చి, ఇక్కడ అతడట్టి పనులు చేయడని ఆమెను ఓచార్చెను. చెల్లెలగు సుభద్రను, 'అమ్మ

రామద్వార గుమ్మరా వేగ కొమ్మరా నవ కంపు బొమ్మ రావమ్మ, ముత్యాల సర మరా ముద్దరాలారా చిత్తజా బాణమా చెలియ రావమ్మ' అని కృష్ణుడు బుజ్జగించినవిధము శ్రీహృదయాన్నిరిగి వర్ణించినట్లున్నది.

సుభద్ర తన మేనత్త కొడుకులను గురించి యతివేషమున ఉన్న అర్జునుని ప్రశ్నించి, ఆతని మనసులోని అభిప్రాయం తెలుసుకొనగోరు సందర్భమున, కపటముని, 'కొమలి యిద్దరము గోకర్ణ మందు కూడియే యుండిమి, కొన్నాళ్ళు లచట, ఆతనికి నాకును అరమరలేదు, అతనికి నాకైక్యమతికతో వినవ నీ రూపు నీ రేఖ నీ చక్కదనము నామారు దలపోసి వివకుడై యుండు, విడురేయి పగలు కంటికి మూర్కులేగు.' - అని తన యానికిని చెప్పటండా చమత్కరించిన తీరు అర్జునుని పాత్రసోపానా చాతుర్యమునకు నిదర్శనము.

వర్ణనములు :

సుభద్రా కళ్యాణము నందలి వర్ణనలు ముందరమైనవి. ఇందు సుభద్ర అలంకార వర్ణనము ప్రశంసనీయం. 'కస్తూరి నలుగిడి, గొజ్జగిసిట తాన మోడి, ఉమ్మెత్తి పువు వలె నుడికిన మడతగట్టి, పయ్యెడ కొంగు జార విడిచి, వరులు దువ్వి, కొప్పు ఇంచుక జాటముడిచి, విరులు గురిమి, గుమ్మడి గింజ నామము తీర్చి, చెవుల రాటుక ములు చేర్చి, పుంజాతదండ దాపున నేవ శము రంజిల్లు బన్న సరము క్రీడింప, అన్ని సామ్యాలకు వన్నె వెట్టునట్లు, 'మూడు వేగ వెలసేయు ముక్కల బెట్టి' వెడలిన సుభద్రయొక్క అలంకార రచన శ్రీల కభిమానపాత్రము.

అర్జునుని వర్ణన :

'ఎగు భుజమ్ములవాడు మృగరాజ నమము నడచి పుచ్చుకొను నెన్నడుము గలవాడు గరగరనివాడు చక్కనివాడు నరగు

గొప్ప కన్నులవాడు కోడండ గుణి కాంకంబులై బాహులమరినవాడు వెన్నున మచ్చగల విభవంబువాడు బవిరి గడ్డము వాడు పన్నిదంబిడిన వెచ్చుబగడ మల వెసనాడవమ్మ చిగురొత్తు చంద్రిక రెలగు పాడములు' (పుట 34) గల అర్జునుని తిమ్మక్క వర్ణించిన విధం, తరువాతి వాడైన చేమకూర వేంకటకవి, కొన్ని కథాంశములతోపాటు పైవర్ణనమును కూడ తన 'విజయవిలాసము' నందు పొందు పరచుకొన్నాడు.

'ఎగు భుజంబులవాడు మృగరాజ మధ్యంబు

బుడికి పుచ్చుకొను నెన్నడుము వాడు గొప్ప కన్నులవాడు కోడండ గుణి కాంకములైన ముంజేతుల మరువాడు బవిరి గడ్డమువాడు పన్నిదంబిడి రాగ వచ్చు నందపు వెన్ను మచ్చవాడు. గరగరనివాడు నవ్వు ముగంబువాడు చూడగలవాడు మేలైన సాబగువాడు వాని మేనత్త కొడుకు కావలయు నాకు నల్లనుండు పరాక్రమోపార్జనుండు' (విజయవిలాసము-2-164 ప.)

అలంకారాలు :

ఉదా:- రూపలంకారం:-
చననిచ్చినాడని - సకియతో నీవు పలుమోటలకు నెట్లు - పొలుకడవద్దు పాలగ నమ్మగరాదు - పురుషుల నెపుడు పలురీతి గృష్ణ సర్పమ్ములై యుండు.

ఇందు పురుషులు కృష్ణ రంగుముగ వర్ణించబడ్డారు. సుభద్రా కళ్యాణముందు ఇంకా అనేక అలంకారాలు గలవు.

పైవిధంగా తాళ్ళపాక తిమ్మక్క 'సుభ దాశి కళ్యాణము'ను కృతించుదు అముపుగనూ, గుణాకృతి యందు గురువు గనూ రచించి ఆంధ్రసాహిత్యమున మరువలేని స్థానాన్ని పొందగలిగింది.

(*)

9. జ్వాలాతోరణం - అక్షరజ్యోతి ప్రకాశం

—డా॥ కాళముడిపి బాలసుబ్బయ్య, M.A., Ph.D.,

నాత్మిక ప్రకంపనను (Bodily reaction), గుర్పాటును కలిగించేది అంటే వెన్నులో అదురు పుట్టించి వెంట్రుకలు విక్కపొడుచుకునేట్లు చేయగలిగిందేదీ, మునిగళ్ళపై నిలిచి పనేట్లుగా ఉత్కంఠ కలిగిందేదీ 'మంచి కవిత్వం' అని ఈనాడు చాలామంది భావిస్తున్నారు. అర్థాన్ని ఏదా రించకుండా కేవలం పదాల కూర్చువ్వనే పట్టు జరిగిందనిపించుకొన్నదం కవిత్వంలో సాధించిన సంగీతం అని నేడు గొప్ప విమర్శకులూ, మేధావులూ అనేవాళ్ళు కూడా చెప్తూ దాన్ని వట్టి దాడిమాటలానే సమర్థిస్తున్నారు.

'రాజాదుల రెక్కల చివ్వులు

సయోధర ప్రచంద ఘోషం

ఝండునిల వచ్చిదానం'- వివి తట్టుకో గల చావ వుంటే ఈ పుస్తకం తెరవండి- అంటూ చెలం యోగ్యతాపత్రంలో పేర్కొన్నాడు. కానీ ఆ హెచ్చరికనాలి సార్థక్యాన్ని చెప్పలేదు.

శ్రీశ్రీ కవిత్వాన్ని వట్టిగా విని ఆనందించాల్సిందే కాని అందులోని అర్థాలను, భావాలను, అన్వయాను విచారించరాదు. అది భావలకు, భావాలకు, అన్వయాలకు అందదు (అంటే దాంట్లో అలువంటివేమీ లేవు వారి భావమేమో? భావం లేనిది కవిత్వం ఎట్లా అవుతుందో? శ్రీశ్రీ ఏ పదాన్ని ఎందుకు వాడారో చూడవూడరు. ఒకవేళ ఆయన వాడిన పదానికి అర్థం తెలియకపోతే, దాన్ని అట్లానే సర్దుకోవాలి కాని విమలంబువు లలో దాని అర్థాన్ని చూడకూడదు) అట్లా చేస్తే ఆ మహాకవికి ద్రోహం చేసిందే అవుతుందనే సాహిత్యంలో దాక్షిణ్యం నాదించిన మిత్రులను, వ్యక్తులను నే నెరుగుదును.

నిజానికి సాహిత్య ప్రయోజనం పట్టు జరిగిందనిపించేయడమే అని భావించే పక్షంలో ఈ గుర్పాటును కలిగించడానికి సాహిత్యమే అవసరం కావక్కరలేదు. ఇళ్ళలో చిన్న పిల్లలు తడవుల సందుల దాగుడుమూత లాటలు ఆడితారు. అప్పుడు అజాగ్రత్తగా వచ్చినవాణ్ణి తలుపు వెనుక వాడు హఠాత్తుగా 'భో' అని అరిచి బెదిరిస్తాడు. దాంతో వచ్చిన వానికి పట్టు జరిగిందని, బెదురు కలుగుతుంది. ఒక్కోసారి మూర్ఛకూడా రావచ్చు. అంతమాత్రంతో 'భో' అన్నది ఉత్తమ కవిత్వమై కూర్చోదుకదా.

నిట్టబూసంగా భావంలో- మనసులో కలిగే ఏ రీత ప్రతిస్పందనకైనా సగుణ రూపంగా దరి న మిచ్చేది సాత్త్విక భావం. సత్త్వం అంటే శరీరం. మనోభావ ప్రభావం శరీరంపై పడటం అనివార్యమైన విషయం. శరీరానికి అది సవర్ణ దర్శనం. కనపడని మన నుకు కలిగిన రీతిభావాన్ని కన్నులు దర్శింప చేస్తాయి. 'పవ్విరా ఎద్దినా కన్నీళ్ళే పన్నాయి, ఏ కన్నీటి చెనకాల ఏముందో తెలుసుకో' అన్నాడో అర్థమవుతుంది. అందుచేత కన్నీటి కంటే కన్నీటి వెనకాల ఉన్న మనసును చదవడమే శ్రేష్టమైన విషయం.

శ్రీశ్రీ జ్వాలాతోరణం ఒక అక్షరశక్తి. అకారాది పర్ణమాలను, అక్షరాలను దేవతలుగా ఆరాధించే సంస్కారం ఈనాటిదికాదు. ఒక్కో అక్షరం ఒక దేవతగా, ఒక ప్రయోజనం ఉన్న శక్తిగా ఏకాక్షరి విమలంబువులు పేర్కొన్నాయి.

'అకారం బ్రహ్మపీఠం పట్టించె ఒక

నాయకిం ।

పీఠం స్వాయంభువం పుత్రాః క్షోభణం

భవశంకరం ॥'

అకారం బ్రహ్మపీఠం. సర్వశంకరం- అంటూ ఈవిధంగా ప్రతి అక్షరమూ వివరించబడింది. అందుకని అక్షరానికిఉన్న శక్తి అనంతమైనది. ఇది అఖండజ్యోతి (అక్షర జ్యోతి అనడం ఈనాడుకూడా ఉన్నదే- వయోజన విద్య).

'ఇదమందం తమఃకృత్స్నం జాయేత

భువనత్రయం ।

యది శద్దాహ్వానం జ్యోతిరాసంసారం

వదీవ్యతే ॥'-

శబ్దజ్యోతి ఈ లోకాన్ని ప్రకాశింపజేయక పోతే, ఈ సమస్త లోకం ఏనాడో అంధకార బంధులం అయివుండిందని కావ్యాదర్శనం.

మూర్ఖులంద్రాగ్నుల కాంతికంటే మీరిందేదీ శబ్దజ్యోతి. ఈ శబ్దజ్యోతిలో అంతర్లీనంగా ఉండేది భావజ్యోతి. ఇదే ఆత్మజ్యోతి. ఆనందజ్యోతి.

'సంకాలతే రవిశశివహ్ని వాక్ప్రకాశే

నిర్వాణే కరిణాణే నిస్తనంగః ।

స్వజ్యోతిః పకటిత వాసనామయూర్ధః

విజేయ స్సఖలు యథాభిరంతరాత్మా ॥'-

మూర్ఖులంద్రాగ్నులనూ, వాక్కునూ, ఇంద్రియాలను అతిక్రమించి, వాసనామయమైన సంస్కారవంతమైన అర్థాన్ని- విషయాన్ని ప్రకటించే, కేవల చైతన్యరూపమైన అనందరూప ప్రమే అంతరాత్మ (అంతర్గత భావం)- స్వారాజ్యసిద్ధి-లక్ష్యంవారు.

ఈవిధమైన అర్థభావాలను వీర్ణించుకున్న శ్రీశ్రీ అపారశబ్ద విప్లావ ది-జానరిణికి 'జ్వాలాతోరణం' అన్న ఖండిత ఒక ప్రకృష్టాచారణం 'పదిగా పదిపదిగా వెలువడి తన ఎదిలో పడుగిడిన' పదాలను ఆయన అలవోగగా కవిత్వలోకి వివరించాడు. ఈ విధంగా వివరించిన పదాల ఎంత చిత్రమైన వమోవానికి క్త కలిగినవంటే- కేవలం పని

• • •

ఈ లోకం దుర్మార్గుల దౌర్జన్యాల చెలి రేగడం, వాటిని కాలవనాహంలో అణచి వేయడం అన్న ద్వని, ప్రతిద్యమంకు అల వాటువడిపోయింది.

‘ఇదేమి : లోకం హిరణ్యనేత్రుని వదామాతమున ప్రతిద్యవించగ, తురుక్షేత్రమున క్రుద్ధవృకోదరు గదామాతమున గజగజలాదగ,’

ఇదేమి-నుండి నీ వద్యాలు ఊపిరి పలుపునే పేగంత్ గీతం చివరివరకూ అంటే 12 పాదాలు ఏద్యాల మధ్య విరామాన్ని పాటించు కుండా పరుగెత్తాయి. ఇది శ్రీశ్రీ అపారమైన శబ్దసంగీతానికి నిదర్శన.

తమ కర్మక పదపుట్టనలతో సామాన్య ప్రజాసీకాన్ని పీడించే దుర్మార్గ ధనికస్వామికి- హిరణ్యాక్షికు ప్రతీక. తమకు జరిగిన అన్యాయాన్ని సహించక తిరుగిబడి గదామాతతో ధనికవర్గాన్ని గజగజలాదించిన క్రామిక వీరునికి- కృద్ధవృకోదరుడు ప్రతీక లోకంలో చర్య (Action) ఎంత తీవ్రంగా ఉంటే దాని ప్రతిచర్య (Reaction) అంతే తీవ్రంగా ఉంటుంది. అందుకే హిరణ్యనేత్రుని వదామాతానికి సరితూగేది కృద్ధవృకోదరు గదామాతం. ఇదేమి: అన్న ఆశ్చర్యార్థకానికి ఈ లోకం ఇంతేనా? ఇది ఎప్పుడూ వర్ణపోరాటంలో మునిగిపోవలసిందేనా? సమతను సంతరించుకోదా? అన్న ఆవేదనకూ-ఆత్మ మోషకూ ప్రతీక. ‘పరిత్రాణాయ పాధూనాం, వినాకాయచ దుష్కృతాం’- అన్నట్లే నాడు రక్షణ దిష్టిక్షణాలకు ఈ లోకం అలవాటు పడే ఉంది.

నేటికాలంలో కూడా కొందరు దౌర్జన్య కక్షల సంకుచిత విధానాలపల్ల ఎర్పడిన మత మౌఢ్యం, కుల తిగాదాల కారణంగా జరిగే కత్తిపోటు సంఘటనలూ, దహనకాండలూ, వీటిని నివారించడానికై కర్పూలాలంటి ప్రభుత్వ చర్యలూ రెండూ కలిసి సామాన్య

మానవుని రెండు చెంపలనూ వదామాతం, గదామాతాలవలె వాయిస్తూనే ఉన్నాయి.

* * *

మానవులంతా ఒక్కటే జాతి (Single Species) అయినా, వారిలోని భిన్నత్వం, జాతివైరం సర్వవిధాల అవర్ణాలకు మూల కారణమై సామ్యవాదానికి గొడ్డలిపెట్టుగా అవు తున్నది.

జాతి జాతి నిర్వాతపాత నం ఘాత హేతువై, కాలకేతువై, అదే సంవర్తపు తుపానుమేఘం తొలి గర్జించిన తూర్యనిరావం .

జాతి జాతి అన్న ద్విరుక్తి- మానవజాతి లోని ధనికుడు-వీదవాడు, బలవంతుడు-బల హీనుడు; పాలకుడు-వారికుడు, యజమాని- నేవకుడు మొదలగు విధాలుగా సమస్త ద్వంద్వభావాలకు-ద్వైరానికి ప్రతీక. ఈ ద్వంద్వభావాలు పోవడం సామాన్య ప్రయత్నానికి సాధ్యం అయ్యేది కాదు. దానికి నిర్వాత సంఘాతపాతం-పిడుగుల జడి కాలకేతువు (తోకచుక్కల వంటి ఉత్పాతాలు అవసరం. ఉత్పాతాలు లోకంలో వీరిని సృష్టించి భూమిని ఔళనం చేస్తాయి ఉద్యతప్రవాహం మిట్టపల్లాలను ఏకంచేసి సమతలాన్ని-సమాన తమ కలిగిస్తుంది. అట్లే మానవునిలోని స్వార్థాన్ని, క్రొవ్యాన్ని ఇంత తీవ్ర ప్రయత్నంతోనే అణచాలి. అంటే తట్టి, కొట్టి వాట్ని మంచిమార్గానికి తేవాలి. ఒకట్ని మరొకరు మంచి మార్గానికి తెచ్చేదేమి? అంటే ఎవరికి వారే తమ మనస్సును కఠిన సాధనలద్వారా, ఉత్పాతాలద్వారా లొంగదీసు కోవాలి. తిర్వాత త్యాగంతో దాన్ని బుజ్జగించాలి. మానవులమధ్య సత్సంబంధాలను కలిగించే వజ్రాయుధం త్యాగం. మేఘం గొప్ప త్యాగానికి నిదర్శనం. దీనికే జలదం, జీవ వదం అని పేరుంది. లోకాలు దుఃఖ గ్రీష్మానికి తప్పిస్తే శ్రేష్టమైన జాతికి చెందిన సంవ

ర్తపు మేఘం-ప్రళయకాలంనాటి పుష్కలా వర్తక మేఘం ఉద్యత వర్షాన్ని కురిపించి పునఃసృష్టి కారణమౌతుంది. (‘జాతం వంశే భువనవిదితే పుష్కలావర్తకానాం’ అంటూ కాళిదాసు మేఘుని కీర్తించాడు- మేఘసందేశం). ఇటువంటి మేఘం క్రొత్త సృష్టి కారణమైనందున దాని గర్జన- తూర్య విరావం-మంగళవాద్యమే అవుతుంది. ఇది లోకశ్రేయస్సుకోసం ఉద్యవించిన జ్ఞాన మోష. ఆత్మమోషం. జీవనాదం.

* * *

‘అంతర్నిరీందన మేఘమూనే మోహాంధ కార పరిపథిని సంవిదిగ్నో’ - అంతరంగంలో ఉన్న ఇందన రహితమైన మోహాంధకారాన్ని వశింపజేసే జ్ఞానాగ్ని-(లలితా సహస్రనామ సౌభాగ్య భాస్కర బాష్యం-భాస్కరభాయలు) అని వర్ణింపబడిన అగ్నిజ్వాలలు మాతన సృష్టికి మూలమౌతాయి.

ప్రదీప్తకలా ప్రవాళమాలా
ప్రపంచవేలా ప్రసారమాలలో,
విహరవాణితతి । మఘవ ధనుర్ద్యుతి :
పుడమికి నేడే పుట్టిన రోజట ।

ఈ ప్రదీప్తకల-జ్ఞానప్రకాశం, ప్రపంచ వేల-ప్రపంచ పరిహద్దులను ప్రసరింప జేస్తుంది. అంటే జగద్వ్యాప్తమైన వైతన్యాన్ని కలిగిస్తుంది. అది మిహరవాణితతి టౌతుంది. అంటే న్యాయని గుర్రాల సముదాయం. సూర్యుడు జ్ఞానం. గుర్రాలు-కోరికలు. లోకంలోని ఇతర కోరికలు తుచ్చమైనవి. కానీ జ్ఞానంవల్ల ఏర్పడిన లోకశ్రేయః కాంక్షలు- సామ్యవాది సమాజ స్థాపన కాంక్షలు. ఆ తర్వాత అదే మమవధనుర్ద్యుతి అవుతుంది. మమవధనువు-ఇంద్రధనువు, ద్యుతి-దాని కాంతి. ఇంద్రుడు మేఘవాహనుడు-దేవతలకు రాజు. దేవతలంటే మనలోని జ్ఞానేంద్రియాలే. ఇంద్రియాలకు రాజు మనస్సు. అదే ఆత్మ. వ్యక్తి (ఆత్మ) లోకా

నికీ మేలు కరిగించారి అన్న వచ్చితోద్దేశం తోనే, ఆ విషయాన్ని గుర్తులో ఉంచుకోవడంకోసమే పూర్వం యజ్ఞాలతో ఇంద్రునికి విశేషమైన ప్రాధాన్యం ఇచ్చారు. ఇంద్రుని తృప్తికోసమే యజ్ఞాలు చేశాడు. సమాజాభ్యుదయానికి వ్యక్తి కర్తవ్యం (Duty) అంటే అతడు చేసే వనే-కర్మనే ముఖ్యం అని చాటి నందుననే వేదభూమియైన భారతభూమి కర్మ భూమిగా ప్రసిద్ధికెక్కింది.

‘కర్మజ్యేవాదికారస్తే మావలేషుకదావన ।
మాకర్మఫలహేతుర్భూః మాతేనంగోస్య కర్మణి ॥’

ఏ కర్తవ్యాన్ని ఏవు ప్రతిఫలాన్ని ఆశించకుండా చేయి. కర్మఫలానికి కారణం కావద్దు. అట్లుని కర్మమ చేయడం మానవద్దు’ అని భగవద్గీత విధిగా కర్తవ్యాన్ని విద్దేశించింది. అటువంటి విషామకర్మమ మానవుడు సాధించగలిగితే లోకంలోని వస్తువు ద్వంద్వతావాలా నశించి, సమత సిద్ధించి సామ్యవాదం కలుగుతుంది అన్న విషయాన్నే పుడమికి నేడే వుట్టిపోతా’ అని నేడే అంటే ఆనాడే-ద్వంద్వతీతధానం కలిగిననాడే సిద్ధిస్తుందని శ్రీశ్రీ సూచించాడు.

ఇక్కడ కర్మసిద్ధాంతాన్ని పేర్కొన్నందు వల్ల ఇదో మూఢనమ్మకం అని వదపురు భావించవచ్చు. కానీ ఆ కర్మ ప్రాధాన్యాన్నే చెప్పే ‘కార్మిక’ శబ్దాన్ని స్వీకరించడంలో మాత్రం ఏళ్ళు ఏమాత్రమూ సంకోచించరు. కర్మ భవమైనది అంటే కర్మమందే వుట్టింది కార్మిక శబ్దం అని కొంచెం గుర్తుంచుకోవాలి.

శ్రీశ్రీ కవిత్వ మొక ‘దుర్గం.’ అంటే అతివ్రత్యులతోనే. అలోచనామృతంగానే పాదించాల్సింది. ఈ మార్గం- కవిత్వాన్ని విర్వహించిన విధానం ‘ఆవర్తకం’ అద్భుతమిది. స్వైరమైనది. ‘అనితరవాద్యమైంది’- ఇంకా కవికి- సామాన్యులకు ఇటువంటి విధానం అసాధ్యమైనది.

అయితే ఈవిధమైన కల్పవృక్షాన్ని ప్రథమం చే కవికలు పూర్వం లేకపోలేదు. కంకణాచార్యుల భజగోవిందస్తవం దీనికి పెద్ద విదర్శన.

1. ‘భజగోవిందం భజగోవిందం ।
గోవిందం భజ మూఢమతే ॥ ఇదే శ్రీశ్రీకి ‘మరో ప్రపంచం మరో ప్రపంచం మరో ప్రపంచం సిలిసింది’ అని ఉరుకరానికి పూర్తి నిచ్చింది. కంకణాచార్య సౌందర్యంలోని సంగీతమేకాక భజగోవిందస్తుతి నిండా నిండిన మానవజావాదం కూడా పూర్తివి కలిగించింది.

భజగోవిందం అంటే ‘గోవిందుని భజించు-వేమించు’ అని అర్థం. గోవిందు డిగ్రీ మూఢపుడు. మానవసేవే మూఢనసేవ రాన్ని ప్రత్యేకంగా శిష్యా పేర్కొనడంలో మనస్సు, వాక్కు, కర్మ అన్నీ త్రికరణభుద్ధిగా మానవసేవ చేయాలన్నదే దీని భరమార్గం. ఇంకా కంకణులు

‘మూఢ । జహీహితవాగమకృష్టాం ।
తురు నదుద్ధిం మనసి వికృష్టాం’

ఓ మూఢమానవుడా ! ధనంపై వ్యామోహాన్ని వీడు. నీ మనసులో మంచి బుద్ధితో, వికృష్టాం- సొంత లాభం కొంత మానుకొని పొరుగువాడికి తోడునడమన్న త్యాగాన్ని మారి పోకారు. ఇందులో ఉండేది మానవజావాదం, సామాజిక స్పృహ అన్నది సహృదయులు మరలగానే గ్రహించగలిగారు.

2. ఇటువంటినే మరికొన్ని శబ్ద సంగీత ప్రధాన ప్రయోగాలు. కంకరాచార్యకృత మహిషాసురమర్ధిని స్తోత్రం-

అయిగిరివందిని నందితమోదిని విశ్వనినోదిని, నందినుతే,
గిరివరనింద్య శిరోఽదినినాసిని విష్ణునిలాసిని జిష్ణునుతే,
భగవతీకీతి కంకణులుందీని భూరిజులుందీని భూరిమతే

జయజయహే మహిషాసురమర్ధిని ధన్యుక
వర్ధిని శైలమతే క్త

3. రావణకృత శివశాండవ స్తోత్రం :
‘జటా కటాహ సంక్రమన్నిలిన నిర్ఘ్రి విలోలవీచివల్లరీ విభాజనావమూతని ।
దగ్ధదగ్ధగజ్వలం ల్లలాట వట్టపావనే కికోర చంద్రశేఖరే రతిః ప్రతిక్షణం మమ ॥

4. వశంజలికృత శాండవాష్టకం :
సకుంభిత ముదంచిత నికుంచితవదం
యులయులంచలిత మంజుకటకం
వశంజలి దృగంజిత మనంజన మచంచల ।
వదం జనన భంజనకరం
కదంబచుచిమంబరవసం వరమ మంబుర
కదంబక విలంకయుగళం,
చిదంబురిమణిం బుధ హృదంబుల రవిం
వర చిదంబర వటం హృదిభజ ॥

ఈవిధంగా వాఙ్మయాంబుదిలో అనర్థమణులెన్నైనా లభిస్తాయి. అందువల్ల ఏ విషయంలోనైనా ఇది పరిపూర్ణం, పరమోత్కృష్టం అనుకోవడం మోఢ్యమే అవుతుంది

‘కాభోహ్యాయం విరవధిర్విపులాచవృద్ధీ’- అన్న పెద్దల వాక్యమే ఇప్పటికీ సమాధానం.

ఓం తత్సత్.

0—0

అన్ని రకముల అచ్చుపనులకు
బి. వి. ఆండ్ కో. ప్రెస్
త్యాగరాజ నగర్
రాజమండ్రి - 588 101
Phone No. 73542

10. తిరుపతి వేంకట కవుల సాహిత్య వైభవం

—డా॥ ఆచార్య భావన్

విజయనగరం ఖరబాధ ప్రారంభ జిల్లా కేంద్ర గ్రంథాలయంలో సాహిత్యమిత్ర సమాఖ్య విజయభావన్ 29-11-1990 గురువారం రాదు 'ప్రసంగ తరంగిణి' కార్యక్రమాన్ని ఏర్పాటు చేసింది.

రాజమహేంద్రవరం-గౌతమీ విద్యా పీఠానికి చెందిన తెలుగు లెక్చరర్ డా॥ ప్రభుల సుబ్రహ్మణ్యశర్మ ప్రధానపక్షగా పాల్గొని తిరుపతి వేంకటకవుల సాహిత్య వైభవం గురించి సోదాహరణ ప్రసంగం చేసారు. డా॥ శర్మ తిరుపతి వేంకటకవుల సాహిత్యంపై పరిశోధన గావించి, డాక్టరేటు పట్టాపొంది వున్నారు. తిరుపతి వేంకట కవుల కలయిక ప్రపంచంలో ఎనిమిదోవంతగా ప్రేరేపించు నని చెబుతూ, కవితాపరిణామాలని కొద్దికాటి తేడాకాండవచ్చునుగానీ దివాకర్ల తిరుపతి కాస్త్రీ, చెళ్ళపిళ్ల వేంకటకాస్త్రీ కలసి చెప్పిన జంట కవిత్వానికి కించిత్తు భేదాన్ని కూడా చూపించలేమని డా॥ శర్మ అభిప్రాయపడ్డారు. గద్యాలనుంచి చెన్నపట్టణం వరకు నానారాజ సందర్భనం చేసి, తమ కవితా విజయభేరిని మ్రోగించిన ధీకారుని ఆయన తిరుపతి వేంకట కవులను ప్రశంసించారు. ఒక పాదం ఒకరు, మరొకపాదం ఇంకొకరు జీకులుగా చెబుతూ శతావధానాలకలిమి వంటకు పండించిన తిరుపతి వేంకట కవుల 'చెలిమి' కావ్యతమైనదీ, అదర్భ ప్రాశస్త్యమైనదీ అని డా॥ శర్మ వివరించారు. శ్రీ చర్ల బ్రహ్మణ్యకాస్త్రీనిద్ద ఇరువురూ విద్యాభ్యాసం చేసినట్లు ఆయన

చెప్పారు. తిరుపతి వేంకట కవులు గొప్ప పాండిత్య ప్రతిభ, శబ్దమీద అధికారం కలవాడైనప్పటికీ చాలాసమయాల్లోవారు తమ పాండిత్యాన్ని దాచుకొని, సరళమైన భాషలో భావప్రకటనచేసి సామాన్యప్రజానీకానికి అందుబాటులో కవిత్వం చెప్పిన ఘనులని డా॥ శర్మ పేర్కొన్నారు. వారిరువురి కవిత్వంలో మానసిక శాస్త్రమార్మికత దాగివుంటుందని ఆయన ఉదాహరణ పూర్వకంగా వివరించారు. తిరుపతి వేంకట కవుల కవిత్వాన్ని పరిశీలిస్తే పరిణామ రామణియకత ద్యోతకమవుతుందని చెబుతూ, భావవైభవంలో పాటువ్యంగ్య వైభవం వారి కవిత్వానికి సమాజభూషణాలని డా॥ శర్మ సోదాహరణంగా వివరించారు. విజయనగరం మహారాజా ఆనందగజపతిరాజా దర్శనం అభించక విసిగిపోయిన తిరుపతి వేంకట కవులు ధైర్యంగా, ఆకువుగా చెప్పిన పద్యాన్ని డా॥ శర్మ భావయుక్తంగా చదువగా, సభ్యులు కరతాళ ధ్వనులతో ప్రశంసించారు. తిరుపతి వేంకటకవులు ఆకువుగా చెప్పిన 'లక్ష్మీపార్వతుల సంవాదా'న్ని డా॥ శర్మ వినిపించిన తీరు సభాసమంతా ఆకట్టుకుంది. ఒక కొబ్బరి తోటలో కొబ్బరిచెట్లనే వృచ్చులుగా భావించి శతావధాన కార్యక్రమానికి 'రిహార్సల్సు' నేనుకుని ఆ తరువాత పండిత సదస్సులో సంస్కృతాంధ్ర భాషలో, తమ ఆవధాన విద్యను ప్రదర్శించి, సాటిలేని మేటి అవధానులుగా ప్రసిద్ధికెక్కిన తిరుపతి వేంకటకవులను

అంద్రదేశం ఎంతైనా ఋణపడివుంటుందని డా॥ శర్మ అభిభాషించారు. తాళాత్మక ప్రతిభాసంపన్నుడైన మాడభూషి వెంకటాచార్యులు తిరుపతి వేంకటకవుల పూర్వమే శతావధాన ప్రక్రియని సమర్థవంతంగా నిర్వహించి, ప్రాశస్త్యాన్ని సమూర్ధంగా తిరుపతి వేంకట కవులు దానికి జనసామాన్యంలో ప్రాశస్త్యరాన్ని కల్పించిన ఘనులని డా॥ శర్మ అన్నారు.

తిరుపతి వేంకటకవుల 'శ్రవణానందము; బుద్ధచరిత్ర; పాండవవిజయము' మున్నగు కావ్యాలలో వారు పోషించిన రసాదిత్వాన్ని గురించి డా॥ శర్మ సోదాహరణంగా వివరించారు. తెలుగుపద్యాన్ని భూమండలానికి దింపి అఖండ గోదావరీ ప్రవాహంలాగా ప్రవహింపజేసి, తెలుగు సాహిత్యక్షేత్రాన్ని క్యామలంగాను, కోమలంగాను వెలుగొండజేసిన మహాకవి భావులు తిరుపతి వేంకట కవులని ప్రస్తుతిస్తూ, 'జిందాపై కపిరాజా; అదిగో ద్వారక; బావా యెప్పుడు వచ్చితివు' మొదలైన వారి పద్యాలెరుగని తెలుగు వారెవ్వరూ వుండరని డా॥ శర్మ అభిప్రాయపడ్డారు.

తిరుపతికాస్త్రీ కృష్ణమండలంలోని ఎండగండగ్రామానికి చెందినవారనీ, ఆయన 1317 లో జన్మించి 1919 లో దివంగతులైనారనీ చెబుతూ, వేంకట కాస్త్రీ కాశీనాథ దగ్గర ఏనాలో జన్మించి, గోదావరి జిల్లా కడియం గ్రామంలో నివాసం ఏర్పచుకున్నారనీ, ఆయన 1870 లో జన్మించి 1950 లో దివంగతులైనారనీ డా॥ శర్మ వివరించారు. చివరిదశలో చెళ్ళపిళ్ల వేంకట కాస్త్రీ ప్రభుత్వ ఆస్థాన కవిగా గౌరవింపబడ్డారని కూడా డా॥ శర్మ చెప్పారు.

చివరిగా డా॥ శర్మ వారిరువురి వ్యక్తిత్వాలను గురించి చెపుతూ తిరుపతికాస్త్రి 'మితభాషి' కాగా వేంకట కాస్త్రి 'కలుపుగోలు' స్వభావాన్ని ప్రదర్శించే వారని విశ్లేషిస్తూ తన ప్రసంగాన్ని ముగించారు.

విశాఖపట్టణానికి చెందిన రిటైర్డ్ ప్రిన్సి పోల్ మరియు తిరుపతికాస్త్రి పినతండ్రి కుమారుడు అయిన శ్రీ దివాకర్ల రామ మూర్తి ఈ సభకు అధ్యక్షత వహించారు. తిరుపతి వేంకట కవులు తమ శతావధాన ప్రక్రియతో 'పద్యా'నికి బహుళ ప్రచారం కల్పించారనీ, ఆంధ్రరాష్ట్రంలో ప్రసిద్ధులైన కవులంతా వారి శిష్యులైననీ తెలియజేస్తూ 'కవిసమాఖ్య' విశ్వ వాద సత్యవారాయణని ఉదాహరణగా పేర్కొన్నారు. వారికి అమితమైన శిష్య వాత్సల్యం వుండేదనీ, వారి ప్రోత్సాహాన్ని పొందని వారెవరూ ఎవమారేరనీ శ్రీ రామమూర్తి వివరించారు. తొలుత ఆయన తిరుపతి వేంకటకవుల చిత్ర కట్టాన్ని పూలమాలతో ఆలంకరించారు.

విజయనగరం మహారాజు ఆదర్శాన్నత పాతకాలకు చెందిన తెలుగు పండిట్ మరియు విజయభావన సంయుక్త కార్యదర్శి శ్రీ పంతుల దక్షిణామూర్తి ప్రసాద్ తిరుపతి వేంకట కవులను ప్రశంసిస్తూ, తాను రచించిన పద్యాలను చదివి విని పించారు. తిరుపతి వేంకటకవుల శతావధాన ప్రక్రియని ఆయన 'స్కృగు'తో గరి పోల్చి, సభ్యుల ప్రశంసలందుకున్నారు.

విజయనగరానికి చెందిన శ్రీ అనిభట్ల నారాయణదాస ఆరాధనోత్సవ సంఘాధ్యక్షుడు మరియు విజయ మెడికల్ సిండికేట్ అధిపతి అయిన శ్రీ ఎన్. కె. జగన్నాథరావు ముఖ్యఅతిథిగా పాల్గొని అభినందన ప్రసంగంచేసారు, ప్రధాన క్త డా॥ ప్రభు సుబ్రహ్మణ్య శర్మను ఆయన మారన వస్త్రాలు, పూలమాల, మొమెం

ప్రేమ

డాక్టర్ వి నరసింగరావు (వినయశ్రీ)

1. ప్రేమ సర్వం సహచక్ర విమలకీర్తి
ప్రేమ మల్లోక మాల నడిపించు స్ఫూర్తి
ప్రేమ పంచును భరణ విస్ఫోతకృష్టి
ప్రేమ లేనిచో నిలిచితిరెడును సృష్టి
2. ప్రేమ లేక జగతియె స్తంభించిపోవు
ప్రేమయే మూల మీ సర్వవిశ్వమునకు
ప్రేమ జగతిని మూర్తికరించియుండు
ప్రేమ అణుబణువునను కర్ణిల్లుచుండు
3. ప్రేమ దైవమే, దైవమే ప్రేమ మగుచు
దీననే మాత్రమైన సందిత మదేల?
ప్రేమలేకున్న జన్మమే విరతమగును
ప్రేమ విశ్వచక్రాన నర్తించుమూర్తి
4. ప్రేమ పగుపక్షి కీటకమృగ చయమ్ము
వర్జితం జేయు భవ్యమా పరమశక్తి
ప్రేమ దివ్య జగత్తి విభవిమితి
ప్రేమ యిలకుకల్యాణ మర్పించుగీతి

లోలతో ఘనంగా సన్మానించారు. వేరకై పాల్గొన్న సాహితీ వేత్తలందరికీ ఆయన సంస్థకర్త పునఃజ్ఞాపికలను బహుళ రించారు.

విజయభావన కారక సభ్యుడు శ్రీ కల్యాణాది తిరుమలాచార్యుల ప్రార్థనతో ప్రారంభమైన ఈ సభకు సంస్థ ప్రధాన కార్యదర్శి డా॥ ఎ. గోపాలరావు స్వాగతం పలికి, అతిథులను పరిచయంచేసారు. విజయభావన కార్యదర్శి శ్రీ కె.మార్కం జేయూలు సందేశాలు చదివారు, సంస్థ మహాకార్యదర్శి శ్రీ పి. వి. యల్. సుబ్బారావు వందన సమర్పణ గావించారు.

.....

5. ప్రేమ వెలయు చోట
ద్యేవ మెచ్చట నిల్పు
ప్రేమ కొలువ వాడు లేమి కలవు
ప్రేమ యనఁగ త్యాగ
విభాజితము గదా!
రిక్తమైన ప్రేమ ప్రేమ యగునె?
6. అరణ్య ప్రేమయొక్క గిట్టిలోన
నొదుఁగదు
పరిమితమ్ముగానిభావన మది
దేశకాలముల కతీత యోగమ్ముది
స్వార్థ చింత కింత స్థానమేది?
7. ఇరువురందు ప్రేమ స్థిరముగా
నిలువంగ
భావసరలి నేక పథము వలయు
అభిరుచులను పూర్తివిశ్వమువలయును
భిన్నరుచులు గలుగ భిన్నగురులే
8. ప్రేమ సకల భద్రపు నీతధామగరిమ
ప్రేమతోడనైన నాను ప్రేమమహిమ
ప్రేమలేనిది లేదిల విరరణమ్ము
ప్రేమలేనిది లేదిక వికసనమ్ము
9. ప్రేమ లేక జన్మమునకు విలువలేదు
ప్రేమలేకయే జగతికి వినుతి లేదు
ప్రేమలేడమైన ధాత్రికి విభవమేది
ప్రేమ సవలిన జనులకు విజయమేది
10. ప్రేమ భరణ సన్మార్గ నివేదకమ్ము
ప్రేమధరణికి గుహస్వర్థ భేదకమ్ము
ప్రేమలేనిచో నిలవి నిర్వేదన వ్యధ
ప్రేమ లేకున్న నుగ్వి నిర్వీర్యయగద
11. ప్రతిఫలాపేక్ష లేని పవిత్రప్రేమ
యది మహావిమలాదర్శమైన ప్రేమ
అదియే దైవ భావాత్మకమైన ప్రేమ
అద్ది కోటి కొక్కరిలో ననలరుచుండు
12. ప్రేమవలనఁ గల్గుచు చాల
పృథివికి ప్రథ
ప్రేమతోడనుగల్గు వివేచన గుధ
ప్రేమకంటెను ప్రజలకింత ప్రేష్టమేది?
ప్రేమకంటెను ప్రభువుకు ప్రేష్టమేది?

కౌత్సకిరిక

10. మనుచరిత్ర పునశ్చరణం

—డాక్టర్ మిరియాల రామకృష్ణ

భూమి :

గతం అనేది ఒక జాతి వారసత్వం ఆ జాతి తన గతంపైపు తిరిగి చూసుకోవడం అంటే తనని తాను తెలుసుకోవడానికి మళ్ళీ ప్రయత్నించడం.

ఏ జాతి అయినా తన గతాన్ని చూడానికి ఒకే మార్గముంది. అది సాహిత్యమే.

సాహిత్యానికి గతమూ వర్తమానమూ భవిష్యత్తు మెట్టుమీది మెట్టులా పైకి వెళ్ళే మేడ మెట్లు. మనిషి ఈ కాలసాధంలో ఎప్పుడూ వర్తమానంలో నివసిస్తాడు. అతని కార్య కలాపాలూ జీవితముమూ వర్తమానంతోనే. అయినా గతం ప్రభావం మనిషిమంచి విడిపోవడం చాలా కష్టం. గతమే బావుంది అనుకోవడం ఎంత అవివేకమో వర్తమానమే బావుంది అనుకోవడంబూడా అంతే మూర్ఖత. గతం పాతది వర్తమానం కొత్తది. ఈ రెండింటిని సమబద్ధింపనే చూచటం వివేకి మనస్తత్వం. ఎందులో గుణలోపాలు ఏమిదోచెప్పడం విమర్శకుడిదేయం. విమర్శకుడి సాయంకానే మనిషిమంచి భవిష్యత్తుని తన వర్తమానంగా మార్చుకుంటూ ఉంటాడు. కనుక భవిష్యత్తు కేవలం ఒక ఊహ మాత్రమే. ఆ ఊహని విజయంగా పరివర్తించడేనుకోవడం అనే మనషి వర్తమానం సాధిస్తాడు. అందువల్ల మంచి మంచి పర్తమానం గతంలోకి పరికిరించి, పునర్దర్శనం కోసం వెళ్ళి, వచ్చి, భవిష్యత్తు పరిమే ఊహలు ఏర్పించుకోవడం యొక్క గురించి అవుతుంది.

గతం జరిగిపోయింది. దాన్ని మార్చడం ఎవ్వరితరమూ కాదు. కాని గతాన్ని తప్పు

కోవడం, గతంనుంచి నేర్చుకోవడం ప్రతి మనిషికి నావ్యమే గతం అంటే ఎప్పటి నుంచి ఎప్పటిదాకా; అనే ప్రశ్నకి సమాధానం చెప్పడం కష్టం అయినా మార్కస్, (తరువాయి 26వ పేజీలో)

(24వ పేజీ తరువాయి)

13. ప్రేమదానపుష్ మనుజుఁగావించుకొని
ప్రేమమానపుష్ దివిజుఁ

గావించు యుక్తి

ప్రేమ విక్రాంతి నౌసుఁగు నివేశమాగడ
ప్రేమకాంతి సుధించు నారామమాగడ

14. ప్రేమఁ బొలయని సునీధి విభవమేది
ప్రేమ వెలయని సంస్కృతి విత్తియేది
ప్రేమ తీర్చని దివ్యమా వెలుగురురేది!
ప్రేమ మార్చని భవ్య సంక్షేమమేది!

0—0

11. తెలుగు దండక వాఙ్మయ సూచిక

—శ్రీమాన్ వైద్యం వేంకటేశ్వరాచార్యులు

(గత సంచిక తరువాయి)

29. కనకమహాక్షిల్ప అమృతాంబ దండకము. చక్కలంక శ్రీనివాసరావు.
30. కన్యకాపరమేశ్వరి దండకము, ఎన్. సీతారామకవి.
31. ,, కార్యం వూడి రాజమన్నారూ.
32. కాన్సరెన్సు దండకము. మంగు శేంకటరంగనాథరావు. 1917
33. కాఫీ దండకము, పరశురాముని సుబ్రహ్మణ్యము. శ్రీశైలప్రభ - మాసపత్రిక. శ్రీశైల దేవస్థాన ప్రచురణ, ఏప్రిల్ 1939
34. కామాక్షిమ్మ దండకము. ఎమ్. సుబ్బారాయలునాయుడు. 1917
35. కాళహస్తి జ్ఞానాంబ దండకము, శేషవసుదర్శనదాసు. 1910
36. కుమ్మరేశ్వర రాజరాజేశ్వర దండకము. పి. ప్రకాశం. ము. 1902
37. ,, ,, యం. శేరరాజు.
38. కృష్ణదండకము. ఎ. సత్యనారాయణ. ము. 1916
39. ,, ఎన్. రాఘవాచార్యులు ము. 1918
40. ,, జి. వెంకటేశ్వర్లు. ము. 1914
41. ,, అష్టాత కర్తృకము ము. 1882
42. ,, ,, ము. 1919
43. కోటిశ్వర దండకము. భావరాజు శేంకటకృష్ణయ్య. ము. 1919
44. గంగానమ్మ దండకము. శ్రొత్తపల్లి సుందరరామయ్య.
45. గజేంద్రమోక్షదండకము. కే. వైరాగ్యరావు. ము. 1911
46. ,, ఎన్. విజయగోపాలము. ము. 1897
47. ,, ఖండేరాయని నారాయణకవి.
48. గాంధీమహాత్మ్య దండకము. న్యాయపతి నారాయణమూర్తి.

